TRST, četrtek
18. avgusta 1955
Leto XI. - Št. 194 (3123)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 20 lir
Poštnina plačana v gotovini
Tel. 94-638, 93-808, 37-338

UREDNIŠTVO: UL. MONTECCHI št. 6, III. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANČIŠKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. — Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 30 din - Podruž.: GORICA, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82

NAROČNINA: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. — Federat. ljudska republika Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 60 - KB - 1 - Z. - 375 - Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

POMEMBNE UGOTOVITVE NA ŽENEVSKI ATOMSKI KONFERENCI

Enaki rezultati znanstvenih raziskovanj v ZDA, Veliki Britaniji in Sovjetski zvezi

V desetletnih neodvisnih raziskovanjih o lastnostih nevtronov so prišli znanstveniki treh atomskih velesil do presenetljivo identičnih ugotovitev - Proizvodnja cirkonija in berilija - Torij namesto urana? - Pravda o škodljivosti radioaktivnih izžarevanj - Francija bo začela graditi atomske elektrarne in izvažati reaktorje - Evropski atomski pool?

Pomembna znanstvena poročila jugoslovanske delegacije

ŽENEVA, 17. — Tri atomske velesile — ZDA, ZSSR in Velika Britanija — so danes objavile izredno pomembne, doslej strogo tajne podatke o merjenjih nevtronov. Ti podatki so zelo važni za gradnjo nuklearnih reaktorjev. Fiziki treh dežel so prikazali podrobnosti merjenj lastnosti nevtronov urana 233 in 235 ter plutonija, treh osnovnih elementov doslej uporabljenih jedrskih reakcij. Večina teh podatkov je bila doslej vojaška tajnost.

Donald J. Hughes iz državnega laboratorija v Brookhavenu (New York), ki je predsedoval današnji seji komisije za fiziko in reaktorje, je poudaril, da je najpomembnejše in najbolj razveseljivo dejstvo v tem, da so ZDA, ZSSR in Anglija vsaka po lastni poti in z lastnimi metodami prispele do bistveno enakih rezultatov.

«Primer, ki se je dogodil danes predpoldne — je dejal Hughes — je nedvomno kaj nenavaden, če ne že edinstven v zgodovini znanosti». Pokazal je velik grafikon, na katerega so bili vneseni rezultati medsebojno popolnoma neodvisnih raziskovanj v britanskem nuklearnem zavodu v Harwellu in v sovjetskih znanstvenih zavodih. «Krivulji britanskega in sovjetskega grafikona sta si tako blizu, da se zdi, kot da so bila merjenja izvršena v istem laboratoriju», je poudaril Hughes.

Vitamin C za iskanje torija v Jugoslaviji

Poročila na današnji seji so se z eno samo izjemo tikala nevtronov z nizkim energetskim potencialom, katerih proučevanje je mnogo lažje, pa tudi koristnejše za gradnjo reaktorjev, ker daje jasnejšo sliko o njihovi vzdržnosti proti toploti. Če se namreč reaktor preveč ogreje, je v nevarnosti njegova stabilnost in priti utegne celo do nekontrolirane verižne reakcije.

Na popoldanski seji so razpravljali o merjenju razmnoževalnega faktorja nevtronov, Sovjetska delegacija je predložila tri zelo zanimiva strogo znanstvena poročila o številu nevtronov, ki sodelujejo pri reakciji cepljenja pri uranu 233, uranu 235 in plutoniju 239. To število je izredno važno za proučevanje procesov v reaktorjih, ki proizvajajo obenem energijo in cepljive snovi. Poročila vsebujejo številne doslej neznane podatke.

V komisiji za kemijo, metalurgijo in tehnologijo so obravnavali včeraj znanstveno delo «Učinkovitost nekaterih katalizatorjev v pridobivanju težke vode», ki so ga napisali akademik Pavle Savič in njegova sodelavca Slobodan Ribnikar in Boško Pavlovič. Znano je, da so Norvežani že pred drugo svetovno vojno pridobivali težko vodo, in sicer z elektriko. Amerikanci so odkrili nov način pridobivanja težke vode z uporabo katalizatorjev, kar jim omogoča štirikrat cenejše pridobivanje težke vode od Norvežanov. Sestava katalizatorjev je ostala skrivnost vse do te konference. Sele na njej so Amerikanci objavili, katere katalizatorje so uporabili pri pridobivanju težke vode. Ta problem je tudi predmet znanstvenega dela akademika Savića in njegovih sodelavcev. Taiste katalizatorje, s katerimi so Amerikanci pridobivali težko vodo, so odkrili tudi jugoslovanski strokovnjaki.

Med obravnavanjem problema, kako pridobivati uran in torij, je M. Sušič podal poročilo o rezultatih, doseženih v Jugoslaviji pri iskanju najboljšega metod za odkrivanje urana v rudah. Sušič je razložil metodo, s katero je moč dognati tudi najminimalnejši odstotek urana v rudah. Po tej metodi odkrivajo uran z uporabo vitamina C.

Uspešna indijska metoda za pridobivanje cirkonija

Komisija za kemijo, tehnologijo in metalurgijo je razpravljala o tehnologiji torija, urana in njunih zlitin, pa tudi o tehnologiji posebnih dodatnih snovi. V tem okviru so danes proučevali predvsem cirkonij in berilij. ZDA, Francija in Indija so predložile poročila o proizvodnji kovinskega cirkonija in o njegovem ločevanju od afnija. Nečisti cirkonij, pomešan z afnijem, se že dalj časa uporablja v kemiji zaradi svoje visoke odpornosti proti razjedanju. Prva je izločila čisti kovinski cirkonij ameriška družba Westinghouse z zapletenim procesom na osnovi jodidov. Ceprav so ZDA danes edina država, ki oskrbuje svet s cirkonijem, ga v manjši meri pridobivajo tudi v Angliji, Franciji in verjetno v ZSSR.

Indija je predložila poročilo o razmeroma zelo preprosti in ceneni metodi za ločevanje cirkonija od afnija, ki se poslužuje klora. Pri temperaturi od 500 do 1000 stopinj nastaja afnijev klorid, ki ga zajamejo v plinastem stanju, kondenzirajo in separirajo. V trdnem agregatnem stanju ostane cirkonijev klorid, ki je dokaj težji. V Franciji in ZDA uporabljajo zamudnejšo metodo postopne separacije v raztopinah, v ZSSR pa delajo z metodo kristalizacije. Preteklo leto so v ZDA izdelali 5000 ton cirkonija v gobastem stanju, upajo pa, da bodo v kratkem dosegli proizvodnjo 30.000 ton. Afnij pa uporabljajo kot varnostni material v reaktorjih.

Na popoldanski seji je tehnološka komisija razpravljala o lastnostih urana in torija. Vsa poročila prihajajo do sklepa o rastoči pomembnosti torija. Radioaktivni izotopi torija so namreč mnogo bolj uporabni kot uranovi, ker je uran preveč občutljiv za temperaturne spremembe. Vendar je praktična uporaba torija zaenkrat še malo raziskana in poročila se tičejo večinoma teoretičnih predpostavk. Računajo pa, da se bodo čez dve leti ali tri pojavili prvi torijevi reaktorji. Sam torij pa ni cepljiv, zato ga je mogoče uporabljati le skupno z drugimi, cepljivimi elementi, če naj pride do cepljenja.

Kopičenje radioaktivnosti v morskih bitjih

Komisija za biologijo in medicino pa je zaključila diskusijo o varnostnih normah in zdravstvenih problemih, ki nastajajo z vse širšo uporabo atomske energije. Že ves čas diskusije so se kazala nesoglasja med mnenjem zdravnikov in fizikov. Medtem ko so zdravniki mnenja, da je vsako izžarevanje škodljivo in da obstaja nevarnost prenašanja nuklearne reaktorje, pa tudi torij, ki ga je dovolj na Madagaskarju. Francija namerava v kratkem začeti graditi atomske elektrarne na severnoafriških ozemljih, pa tudi v nekaterih krajih Francije, ki so siromašni na energetskih virih. Francoska delegacija je povabila sovjetske, ameriške, angleške in nemške znanstvenike, naj si ogledajo francoske atomske naprave.

sičenosti ozračja z radioaktivnimi snovmi, so znanstveniki poudarjali, da so vse nuklearne naprave dovolj zaščitene, da se taka nevarnost ne more pojaviti.

Zelo zanimivo je bilo poročilo R. S. Forsterja o akumulaciji radioaktivnih snovi v življenju v vodi. Nekatera morska bitja imajo veliko zmožnost vskladiščenja radioaktivnosti. Vodni plankton lahko v zelo veliki meri akumulira radioaktivne izotope in izžarevanja. Ribe, tako morske kot sladkovodne, lahko absorbirajo tolikšne količine radioaktivnosti, da postanejo nevarne.

V ZSSR pa so posvetili posebno pozornost vplivu izžarevanj na živčni sistem. Zelo zanimivo je, da so sovjetski znanstveniki prispeli do praktično istih ugotovitev kot ameriški, kar se tiče mejne količine izžarevanja, ki jo človek lahko brez škode prenese. V ZSSR velja za mejo 5 milirentgenov dnevno, v ZDA pa 30 milirentgenov tedensko. Po sovjetskem mnenju je potrebna dnevna kontrola, kajti le tako je mogoča zadostna gotovost. Ugotovili so, da človeški organizem mnogo bolje prenaša stalni učinek radioaktivnosti v majhnih dozah kot izolirane velike doze v kratkem času.

Posebni poročili sta predložili tudi mednarodna zdravstvena organizacija in mednarodni urad za delo.

Dve sto ton dokumentov

Ženevska konferenca o uporabi atomske energije v miroljubne namene je potolkla vse dosedanje rekorde glede kopičenja dokumentov. Doslej se je nabralo 200 ton poročil, izjav, sporočil, zapisnikov, izvlečkov itd. Ženevske tiskarne delajo dan in noč, pa še ne morejo zadovoljiti vseh potreb. Tudi Palača narodov, vajena mnogih govorov in zapisnikov, bo kmalu utonila v poplavi tiskane besede o atomih. V kletnih prostorih palače, kjer so v omarah, ki segajo od stropa do tal, pregledno zbrani govori in diskusije mnogih slavnih politikov v treh desetletjih, skoraj ni več prostora za material atomske konference.

Uraa predsedstva konference je sprejel 1131 poročil, ki so vsa bila ali še bodo predložena ženevskim zborovalcem. ZSSR je dala tiskati svoje dokumente v Moskvi in jih je poslala v Ženevo, kjer so jih prevedli v angleščino. Ostale delegacije so poslale svoje dokumente tajništvu OZN v New Yorku. Vse te dokumente so fotografirali in fotokopije poslali v Ženevo, kjer so dokumente tiskali v jeziku poročevalca.

Po dva popolna izvoda vseh 1131 poročil sta bila izročena vsaki izmed 63 delegacij. Poleg tega najde vsak delegat dnevno v svojem predalčku prepise vseh poročil, ki so tisti dan na dnevnem redu. Tako bo samo ameriška delegacija, ki šteje 255 članov, ob koncu konference dobila 290.667 dokumentov (dvakrat 1131 plus 255-krat 1131). Nekatera poročila obsegajo po 50 strani in več.

Vsej tej gori tekstov pa je treba prišteti izvlečke v raznih jezikih in izvode, ki jih vsak dan izročajo 600 novinarjem: za vsakega novinarja pripravi tiskovni urad dnevno zajeten sveženj tekstov. Ko pride novinar v ekspedit tiskovnega urada, stegne roke, na katere začne atletsko razvit mladenič neusmiljeno nakladati kilograme in kilograme lepo razvrščenega in skrbno oštevilčenega papirja. Ko se novinarji vračajo po kilometrskih hodnikih Palače narodov, so podobni težakom.

Poleg tega pa še dnevno prodajo po 5000 izvodov dokumentov, ki so tistega dne na vrsti, raznim opazovalcem, ki nimajo pravice dobivati brezplačne izvode, in zasebnikom, ki jih material zanima. Pred Palačo narodov se nenehno ustavljajo kamioni in razkladajo vedno nove brošure, v katerih je strnjena kvintesenca današnje znanosti. Medtem ko v veliki sejni dvorani razpravljajo o revolucionarnih metodah za proizvodnjo energije, jo delavci, ki v potu svojega obraza prenašajo tone papirja, v obilici trošijo kar po starem...

Regionalno atomsko sodelovanje

Francoski visoki komisar za nuklearno energijo prof. Perrin je imel danes tiskovno konferenco, na kateri je sporočil, da se v Bruslju predstavniki sedmih držav Schumanovega poola razgovarjajo o povečanem medsebojnem sodelovanju na atomskem področju. Perrin je poudaril, da bo regionalno sodelovanje potrebno, tudi če bi bila ustanovljena mednarodna organizacija za uporabo atomske energije v miroljubne namene. Dejal je, da bo Francija v kratkem lahko začela izvažati reaktorje in atomsko gorivo.

Pogajanja v Vidmu

VIDEM, 17. — Tudi danes so se v Vidmu v palači Belgrado nadaljevali sestanki mešane jugoslovansko-italijanske komisije za ureditev obmejnega prometa. Delo komisije se nadaljuje.

Vukmanović in Brkić obiščeta Sovjetsko zvezo

BEOGRAD, 17. — Po vesteh iz dobro obveščenih krogov bo te dni, verjetno v nedeljo, odpotovala v Sovjetsko zvezo jugoslovanska gospodarska delegacija pod vodstvom podpredsednika zveznega izvršnega sveta Svetozara Vukmanoviča-Tempa. V delegaciji bo tudi državni podtajnik v tajništvu za zunanje zadeve Hasan Brkić.

BEOGRAD, 17. — Delegacija socialistične stranke Cila je obiskala danes podpredsednika mestnega ljudskega odbora Beograda Božidara Tomića in se zanimala za delo organov ljudske oblasti, posebno za delo svetov mestnega ljudskega odbora.

Politična medigra v Rimu ob vrnitvi Gronchija in Segnija

Kratka poživitev političnega delovanja v avgustovskem mrtvilu - Oba bosta danes spet zapustila Rim - Segni se ukvarja z vprašanjem deložacije doma partizanskih sirot «Rinascita» - Pred zasedanjem demokristjanskega nacionalnega sveta

(Od našega dopisnika)

RIM, 17. — V avgustovskem političnem mrtvilu, ki vlada v Rimu, je bil danes kratek intermezzo. V prestolnico sta se vrnila predsednik republike Gronchi in predsednik vlade Segni, prvi iz Švice, drugi s Sardinije. Jutri bosta oba spet odpotovala: Gronchi v Lucanio, kjer bo prisostvoval vojaškim vajam divizije «Pinerolo», Segni v Trident, kjer se bo v petek sestal nacionalni svet demokristjanske stranke in počastil prvo obletnico De Gasperijeve smrti, nato pa nadaljeval z razpravljanjem o aktualnih političnih vprašanjih. V Rimu pripominjajo, da kaže Segnijeva navzočnost na tridentinski komemoraciji željo predsednika vlade, da poudari svojo privrženost degasperijevskim tradicijam pretežno demokristjanske koalicijske vlade in njene politike.

Popoldne je Segni na Kvirinalu obiskal predsednika republike. Med drugim mu je predložil v podpis več vladnih ukrepov, med njimi odlok, izdan v okviru zakona o pooblastilih, o poenotenju plač državnih uslužbencev. Segni je imel tudi nekaj razgovorov s svojimi sodelavci. Med drugimi je sprejel glavnega tajnika palače Chigi, veleposlanika Rossija Longhija, zvečer pa notranjega ministra Tambronija.

Med vprašanji, o katerih je Segni razpravljal s Tambronijem, je verjetno tudi zaplemba konvikta «Rinascita» v Milanu, v katerem oskrbujejo otroke padlih partizanskih borcev. Poslopje konvikta je kot «bivšo imovino fašistične stranke» dal rekvirirati finančni minister Andreotti, ki se je zaradi podobnih rekvizicij nedavno zapletel v spor s florentinskim županom La Piro. Segnija je ob prihodu v Rim že čakala Togliattijeva brzojavka, ki obsoja deložiranje doma partizanskih sirot in zahteva, naj se ukrep prekliče Že včeraj je o istem vprašanju govoril s finančnim ministrom Andreottijem vidni antifašist Ferruccio Parri.

Levičarski tisk obtožuje vlado, da se ne zna znebiti «žalostne dediščine Scelbove vlade» in poudarja, da ima Segni zdaj priložnost, da potrdi veljavnost svoje programske izjave o ukinitvi vsakršne diskriminacije. Iz včerajšnjih Andreottijevih izjav Parriju bi se dalo soditi, da vlada ne namerava prekiniti z dosedanjo prakso. Zavod «Rinascita» je že pred časom moral izprazniti del svojega poslopja in se umakniti uradom javne varnosti. Preostali del zahteva zdaj zase finančna straža. Segni bo o zadevi odločal verjetno jutri.

Nacionalni svet demokristjanske stranke bo po počastitvi De Gasperijevega spomina začel z rednim delom. Poročilo bo podal politični tajnik stranke Fanfani. V rimskih političnih krogih sodijo, da se Fanfani ne bo mogel izogniti dvema temama, do katerih sicer verjetno ne bi hotel zavzeti popolnoma določenega in obvezneg stališča: «odprtje na levo» in rastoča mednarodna pomiritev. Glede prvega opozarjajo na nedavni članek podtajnika stranke Rumorja, ki nedvomno ni bil napisan brez Fanfanijeve vednosti in odobritve. Rumor je takrat pozval Nennija, naj prekine vezi s KPI. Zdi se, da se tudi glede odprtja na levo pojavljajo razna nova mišljenja. Volitve v San Marinu so pokazale, kolikšno težo ima sodelovanje med KPI in PSI in kako je politika enačenja obeh strank najbolj nevarna pravzaprav demokristjanom.

Jutri bo izšla zadnja številka revije «Prospettive», glasila demokristjanske struje «La base». Kot je znano, je bil urednik te revije Aristide Marchetti nedavno izključen iz demokristjanske stranke zaradi preveč leve orientacije. V dolgem uvodniku ki obsega deset strani, dokazuje uredništvo, da je pisanje revije v skladu s sklepi neapeljskega kongresa DC in da je zato ukrep proti Marchettiju kričiven. Vendar se bo revija uklonila strankini disciplini in prenehala izhajati. A. P.

ČUENLAJ PONOVIL SVOJ PREDLOG za pakt o kolektivni varnosti v Aziji

Zavzemal se je za normalizacijo odnosov med Kitajsko in Japonsko ter poudaril upanje kitajske vlade, da bodo razgovori z ameriškimi predstavniki v Ženevi imeli uspeh

PEKING, 17. — Kitajski ministrski predsednik in zunanji minister Cuenlaj je danes sprejel skupino novinarjev in funkcionarjev japonskega radia, ki so obiskali Peking. Ob tej priložnosti je izjavil, da kitajska vlada upa v uspeh kitajsko-ameriških razgovorov v Ženevi o repatriaciji državljanov obeh držav. Pripomnil je: «Ce bosta obe državi nadaljevali z napori v duhu prijateljstva in na podlagi enakosti, mislimo, da bodo ženevski razgovori prispevali k izboljšanju odnosov med Kitajsko in ZDA, k zmanjšanju mednarodne napetosti in k izboljšanju položaja na Daljnem vzhodu.»

Izrekel je tudi zaupanje v možnost normalizacije odnosov med Kitajsko in Japonsko ter je dodal, da bi se morali razveljaviti sedanji sporazumi med Japonsko in formoškimi oblastmi. Dejal je tudi, da bi bil zadovoljen, če bi japonski ministrski predsednik Hatojama prišel na obisk v Peking, pripomnil pa je, da bi bilo bolj realistično in konkretno, če bi Hatojama poslal na Kitajsko svoje predstavnike. Poudaril je, da nasprotuje zamisli dveh kitajskih držav.

Cuenlaj je nato ponovil svoj predlog za pakt o kolektivni varnosti v Aziji, pri katerem bi sodelovale tudi ZDA. «Kitajsko ljudstvo, je dejal, upa, da bodo dežele Azije in Pacifika skupno z ZDA sklenile pakt o kolektivnem miru, ki naj nadomesti sedanje obstoječe vojaške bloke na tem področju. Ta predlog kitajske vlade, je dodal Cuenlaj, je v popolnem skladu z listino Združenih narodov. Naše stališče je, da realistični značaj tega predloga koristi miru v svetu.»

Predlog za azijski pakt o kolektivni varnosti je Cuenlaj prvič stavil v svojem govoru v kongresu kitajskega ljudstva 30. julija.

V Tokiu je japonski zunanji minister Sigemicu na tiskovni konferenci izjavil, da se Japonska za sedaj ne namerava pogajati s Kitajsko za uvedbo rednih diplomatskih odnosov. «Japonska, je dejal, je pripravljena pogajati se s Kitajsko samo o repatriaciji japonskih civilistov.»

Sukarnove izjave

DJAKARTA, 17. — Ob obletnici neodvisnosti indonezijske republike je predsednik Sukarno med drugim izjavil: «Ce želijo Nizozemci imeti še vedno dobre odnose z Indonezijo, je potrebno, da sprejmejo to, kar afriško-azijska konferenca in mi sami odločno zahtevamo: začetek pogajanj o prenosu suverenosti nad zahodno Novo Gvinejo na indonezijsko republiko.» Sukarno je nato poudaril željo Indonezije, da s pogajanji uredi vsa sporna vprašanja z Nizozemsko.

Ko je omenil nerede v notranjosti dežele, je predsednik dejal: «Dejansko so ti neredi samo posledica kolonializma. To je še bolj očitno iz dejstva, ker so v te nerede vpleteni nizozemski kriminalni elementi.» Omenil je nato, da OZN ni našla nobene rešitve za vprašanje Nove Gvineje, ter je dodal, da mora Indonezija osvoboditi to ozemlje z lastnimi silami.

Ko je govoril o mednarodnih odnosih, je izjavil, da je aktivna in neodvisna politika Indonezije prispevala k zmanjšanju napetosti, ki ogroža svetovni mir.

Na koncu je Sukarno pozval indonezijsko ljudstvo, naj se združi v borbi proti kolonializmu in imperializmu in naj se pripravi na splošne volitve.

V Moskvi je indonezijski poslanik priredil ob priliki 10. obletnice indonezijske neodvisnosti sprejem v prostorih poslaništva. Sprejema so se udeležili številni sovjetski voditelji in diplomatski predstavniki. Pri sprejemu se je Malenkov dolgo razgovarjal s francoskim odpravnikom poslov Jeanom Le Royem v zvezi s prihodom komisije francoskih znanstvenikov in tehnikov v Moskvo. Malenkov je izjavil, da je pripravljen sprejeti to komisijo in da bo napravil vse mogoče, da bodo njeni člani zadovoljni s svojim bivanjem v Sovjetski zvezi. Mikojan pa je v svoji zdravici med drugim izjavil: «Kot Azijec sem srečen, da nazdravljam prijateljstvu narodov Evrope in Azije.»

Neredi v Nantesu

NANTES, 17. — Delavci ladjedelnice v Nantesu so danes popoldne vdrli v prostore organizacije industrijcev, kjer je zasedala mešana komisija metalurške industrije, ter so prostore opustošili. Neredi so trajali več ko eno uro, nakar so predstavniki delodajalcev končno pristali na povišek mezd za 40 frankov na uro. Cez nekaj ur pa so objavili poročilo, v katerem je rečeno, da obstaja brez dvoma tesna povezava med tem vprašanjem in obnovitvijo diplomatskih odnosov med Zahodno Nemčijo in Sovjetsko zvezo. Poudaril je nato, da je sovjetska vlada v svoji prvi noti označila obnovitev diplomatskih odnosov med obema državama kot ukrep, ki bo olajšal rešitev nemškega vprašanja.

Na koncu je predstavnik izjavil, da bodo redni odnosi med Nemčijo in Sovjetsko zvezo mogoči samo med sovjetsko vlado in enotno nemško vlado.

Sovjetska revija «Novoje vremja» piše danes, da «ne obstaja nobena lahka in nagla rešitev nemškega vprašanja». Revija pravi, da so zahodni načrti za združitev Nemčije preveč enostavni, in pripominja: «Izdelani so tako, da bi Zahodni Nemčiji omogočili, da se polasti Vzhodne Nemčije. Tako stališče pomeni samo preostanek znane politike sile. Samo predlog sovjetske vlade je izvedljiv: najprej likvidirati bloke evropskih držav, ki sedaj obstajajo, in jih nadomestiti s sistemom evropske kolektivne varnosti, v katerega bi se najprej vključili obe nemški državi, nato pa združena Nemčija.»

V BUENOS AIRESU SPOPADI med policijo in demonstranti

Peronistična stranka napoveduje konec premirja in nadaljevanje svoje prejšnje politične akcije

BUENOS AIRES, 17. — Danes okoli poldne je skušala večja skupina katoličanov uprizoriti pred katedralo demonstracije proti vladi, a policija je demonstrante razgnala in nekatere od njih aretirala.

Oddelki vojske stražijo danes pred poslopjem predsednika Perona. Tudi na trgu pred katedralo stražijo policijski oddelki.

Vrhovni svet peronistične stranke je sinoči sporočil, da ne namerava žrtvovati predsednika Perona, kakor to zahtevajo opozicijske stranke. Sklenil je, da bo peronistična stranka znova nadaljevala «politično akcijo, ki jo je začela leta 1945-46, ko je ljudstvo, naveličano sleparij, zatiranja in revščine, sklenilo za vedno, naj mu vladajo Argentinci, in je imenovalo za predsednika tedanjega polkovnika Perona».

Do spopadov med katoličani in policijo je prišlo, ko se je množica zbrala ob obletnici smrti generala San Martina, junaka argentinske neodvisnosti. Policija je aretirala okoli 40 oseb. Med incidenti so se slišali tudi streli.

Glavna proslava je bila pred spomenikom generala San Martina ob navzočnosti predsednika Perona in podpredsednika Alberta Teisaire.

Argentinski sindikat železničarjev je danes objavil izjavo, s katero obsoja zasnovatelje «prevratnega načrta, katerega namen je bil ustvariti zmedo in umoriti predsednika Perona». V izjavi je dalje rečeno: «Težko bo preprečiti, da bi železničarji šli na ulico, da ponovno manifestirajo svojo enotnost okrog generala Perona.» Izjava obsoja «tiste, ki so se poslužili vseh sredstev, da ustvarijo ozračje nasilja, zato da se ovira uspeh narodne pomiritve, ki jo je ponudil predsednik republike in ki jo želijo vsi argentinski patrioti».

Politični opazovalci v Buenos Airesu sodijo, da pomenijo zadnji dogodki «konec politične premirja», ki ga je predsednik Peron razglasil kmalu po neuspelem uporu 16. junija. Pred komunikejem o odkritju zarote je poluradni časnik «Demokracia» pisal, da bo zdaj peronistična politika «odgovorila na udarec z udarcem».

John William Cook, novi delegat visokega sveta peronistične stranke za Buenos Aires je izjavil, da stranka ne more dovoliti, da bi javno mnenje oblikovale politične stranke, ki dejansko tvorijo samo manjšino. Videti bi bilo, je pripomnil Cook, da velika večina argentinskih delavcev-peronistov nima svojega mnenja. «Pokazali bomo, da naše gibanje ni izgubilo kontrole nad položajem, katero je samo trenutno izpustilo iz rok, da bi prispevalo k stvari pomiritve, za katero se je zavzemal predsednik Peron.» je zaključil Cook in še dejal, da bo peronistična stranka kmalu priredila vrsto javnih zborovanj in dokazala, da je še nadalje gospodar položaja.

Nocoj so bili v središču Buenos Airesa novi incidenti, med katerimi so se slišali tudi streli.

Razvoj tujega turizma v Sovjetski zvezi

MOSKVA, 17. — S posebnim vlakom je danes prispelo v Moskvo 347 nemških turistov. Gre za prvo skupino izmed 1500 navijačev iz obeh nemških republik, ki bodo prisostvovali nogometni tekmi med Zahodno Nemčijo in Sovjetsko zvezo.

Predsednik sovjetske turistične agencije Inturist, A. Aukudinov, je danes izjavil, da bo do konca letošnjega leta obiskalo ZSSR več tisoč tujcev, da pa bo priliv tujih turistov prihodnje leto znatno večji. Agencija Inturist je sklenila več pogodb z raznimi tujimi turističnimi ustanovami. Turisti bodo prišli zlasti iz ZDA, Francije, Velike Britanije, Švedske, Poljske, obeh Nemčij, Norveške in Finske. Zaradi predvidenega povečanja tujega turizma bo Inturist pospešil načrt gradnje hotelov, obenem pa bo uvedel turistična potovanja z udobnimi ladjami. Konec avgusta bo prispela v sovjetske vode poljska ladja «Batory» s približno 800 francoskimi turisti.

Jugoslovanski parlamentarci še vedno v Sočiju

MOSKVA, 17. — Jugoslovanska parlamentarna delegacija, ki je na obisku v Sovjetski zvezi, bi po programu morala včeraj z letalom prispeti v glavno mesto Gruzije Tbilisi. Zaradi slabega vremena pa je bila delegacija zadržana v letovišču Soči, kjer je obiskala razne sanatorije in zdravilišča. Sinoči je predsednik mestnega sovjeta Vasiljev priredil svečano večerjo na čast jugoslovanske parlamentarne delegacije, ki so ji meščani povsod prirejali prisrčen sprejem.

Če se bo vreme popravilo, bo jugoslovanska delegacija jutri z letalom odpotovala v Tbilisi. V nasprotnem primeru pa se bo vrnila v Moskvo in s tem končala svoje potovanje po Sovjetski zvezi.

BEOGRAD, 17. — Danes je prispel v Beograd William Berry, glavni tajnik avto-turistične zveze ZDA. W. Berry bo kot gost Turistične zveze Jugoslavije obiskal razna turistična središča in se seznanil z organizacijo turizma v Jugoslaviji.

Splošno žalovanje v Indiji zaradi žrtev portugalskega nasilja

Ugotovljeno število poulične nerede - mrtvih je narastlo na 44 - Nehru obsoja Resolucija odbora za osvoboditev Goe

NOVI DELHI, 17. — Indijski ministrski predsednik Nehru je danes v parlamentu sporočil, da je število žrtev med incidenti 15. avgusta v Goi in Damao sledeče: 14 mrtvih, 6 ali 7 dozdevno mrtvih, 13 hudo ranjenih, 24 pogrešanih; domnevajo, da so zadnji mrtvi, ranjeni ali pa ujetniki.

Nehru je izrekel obžalovanje zaradi škode, ki so jo demonstranti povzročili v Bombaju in Kalkuti, in je izjavil, da bo škoda plačana.

Obsodil je nato nerede v Bombaju in Kalkuti in dejal, da vlada ne bo dovolila, da bi se indijska mednarodna politika diktirala na ulici.

Indijska uradna tiskovna agencija pa javlja, da so portugalski vojaki ubili drugih 15 Indijcev, ki so v ponedeljek demonstrirali za priključitev Goe k Indiji. Število mrtvih je s tem naraslo na 44.

V Novem Delhiju pa je odbor za osvoboditev Goe sporočil, da ne bodo poslali nobene skupine prostovoljcev čez mejo, dokler ne bo dokončno znano število žrtev, ki so padle 15. avgusta.

V Bombaju je danes mirno, v Kalkuti pa je bila od 4. do 16. ure v znak žalovanja ustavljena sleherna dejavnost. Po ulicah so krožile samo ambulante ter avtomobili zdravnikov in tiska. Do incidentov ni prišlo, razen v zadnjem delu mesta, kjer so se demonstranti spoprijeli z nekaterimi trgovci; bilo je 15 ranjenih.

Odbor za osvoboditev Goe je nocoj sporočil, da bo v petek skupina indijskih demonstrantov organizirala nov «pohod nenasilja» v Goo. Ni še znano, koliko ljudi se bo udeležilo tega pohoda, verjetno pa bo sodelovalo okoli tisoč ljudi, ki so že danes peš prišli v Savantvadi, od koder bodo začeli svoj pohod.

Nocoj pa je odbor za osvoboditev Goe organiziral množično zborovanje, ki se ga je udeležilo nad sto tisoč ljudi. Sprejeli so resolucijo, ki obsoja brutalno ubijanje neoboroženih demonstrantov ter «odločno protestira proti brezbrižnosti vlade in obstrukcionistični politiki indijske vlade nasproti gibanju». Na drugih zborovanjih, ki so jih organizirali študentje, so demonstranti zažgali sliko portugalskega ministrskega predsednika Salazarja. Kongresna stranka se ni pridružila današnji stavki, pozvala pa je svoje člane, naj imajo današnji dan za dan žalovanja. Splošna stavka je bila tudi v bivši francoski posesti Chandernagor.

HONG KONG, 17. — Agencija «Nova Kitajska» javlja, da je kitajska policija odkrila «protirevolucionarno skupino», ki je delovala v pokrajini Sečuan. Organizacijo je vodil bivši Cangkajškov general in je imela namen organizirati zrušenje pekinške vlade. Vsi njeni člani so bili aretirani.

Salem o Sudanu

KAIRO, 17. — Egiptovski minister za narodno usmerjanje in za sudanske zadeve Salah Salem je danes izrekel priznanje sudanskemu ljudstvu zaradi resolucije, ki je bila včeraj sprejeta in ki zahteva umik čet iz Sudana, zato da se «odpre pot za samoodločbo Sudana v nevtralnem ozračju».

«Ta sklep, je dodal Salem, dokazuje, da je borba egiptovskega in sudanskega ljudstva imela uspeh. Mi Afričani moramo biti zadovoljni, ko vidimo, da bo del našega kontinenta osvobojen tuje okupacije. V tem svečanem trenutku gre naša misel tistim afriškim narodom, ki so pod imperialističnim jarmom, in jim želimo enak uspeh v borbi za neodvisnost.»

LONDON, 17. — Zveza 39 sindikatov delavcev kovinarske in pomorske industrije, v kateri so včlanjeni 3 milijoni delavcev, je danes uradno zahtevala od organizacij delodajalcev «znatno povišanje» mezd za vse svoje moške člane. Znesek ni bil označen, verjetno pa bo zveza zahtevala najmanj 10 odst. poviška.

Demonstracije v Neunkirchenu proti evropeizaciji Posarja

Pristaši nemških strank so se med govorom Hoffmana in Zimmerja spopadli s policijo - Predstavnik bonnske vlade o Adenauerjevem potovanju v Moskvo

SAARBRUECKEN, 17. — Nocoj so bile v Neunkirchenu demonstracije pred poslopjem, kjer sta posarski ministrski predsednik Hoffman in predsednik diete Zimmer zagovarjala evropski statut v Posarju. Nasprotni poslopju, kjer sta govorila Hoffman in Zimmer, se je zbrala množica demonstrantov, pristašev nemških strank, ki so začeli metati kamenje na policijske agente, ki so stražili pred poslopjem. Demonstranti so se spopadli s policijskimi agenti, ki so nanje metali solzilne bombe. Pri spopadih so bili ranjeni štirje policijski agenti in dva demonstranta. Demonstranti so tudi prevrnili en policijski avtomobil ter razbili šipe na oknih poslopja, kjer sta govorila Hoffman in Zimmer.

Hoffman je v svojem govoru obsojal zahodnonemško politiko glede Posarja. Pozval je nato delavce v posarski kovinarski in jeklarski industriji, naj se ne udeležijo političnih stavke, ki jo napovedujejo za prihodnje dni.

BONN, 17. — Predstavnik zahodnonemškega zunanjega ministrstva je izjavil novinarjem, da razgovori o obnovitvi nemške enotnosti niso nujen pogoj za Adenauerjevo potovanje v Moskvo, dodal pa je,

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan je bil leta 1450 rojen v Splitu Marko Marulić, pesnik in humanist. Umrl je l. 1524.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, ČETRTEK 18. avgusta
Helena, Bronislava
Sonce vzide ob 5.07 in zatone ob 19.10. Dolžina dneva 14.03. Luna vzide ob 5.51 in zatone ob 19.
Jutri, PETEK 19. avgusta
Ludvik, Ljudevit

OB ŽELEZNIŠKEM SESTANKU NA DUNAJU

Konkretne avstrijske zahteve pred konferenco o pristanišču

Avstrijci se pritožujejo nad nerazumevanjem italijanske vlade - Rezultati železniške konference v Crikvenici

Vprašanje mednarodne konference o tržaškem pristanišču postaja z vsakim dnem bolj pereče in kaže, da se bo po dolgem zavlačevanju končno le premaknilo z mrtve točke. Zlasti se za mednarodno konferenco o tržaškem pristanišču zanimajo Avstrijci, o čemer nam priča vrsta člankov, ki so v zadnjih dneh izšli v najuglednejših avstrijskih listih.

Dunajski «Tageszeitung», ki običajno izraža mišljenje vlade, je včeraj posvetil temu vprašanju daljši članek. V njem ponavlja članke avstrijske zahteve in polemizira s stališčem italijanske vlade. List pravi, da je avstrijska trgovinska zbornica takoj po podpisu memoranduma že lanskega oktobra postavila osnovne zahteve Avstrije, nakar je Italija odgovorila z daljšim elaboratom, ki pa žal ni odražal pripravljenosti za upoštevanje avstrijskih zahtev.

Glavno sporno vprašanje predstavlja ureditev pristanišča, kar je po drugi strani — po mnenju lista — sploh osnovno vprašanje mednarodne konference. Gre namreč za izvajanje členov 1-20 mirovne pogodbe, ki predvidevajo internacionalizacijo tržaškega pristanišča, kar predstavlja tudi najvažnejšo avstrijsko zahtevo. V okviru te zahteve so tudi avstrijske težnje za sodelovanjem pri upravi pristanišča, kar ponovno ni naletelo na ugoden sprejem z italijanske strani.

Le malo ugodnejši je odgovor glede ostalih avstrijskih zahtev glede ureditve železniških zvez, znižanja pomorskih tarif, omogočitve Avstrijcem, da bo Trst matično pristanišče za njih ladjevje itd.

Podobno stališče do mednarodne konference o tržaškem pristanišču izraža tudi drugi avstrijski list, ki zastopa mnenje socialistične stranke «Sozialistische Korrespondenz», ki poudarja predvsem, da bi morala biti Avstrija zastopana pri upravi pristanišča in bi morali vedno upoštevati njeno mnenje glede pristaniških vprašanj.

Te avstrijske zahteve niso naletele na ugoden sprejem z italijanske strani, čeprav so osnovane na določilih mirovne pogodbe, katero se je zavezala Italija spoštovati tudi z londonskim sporazumom in čeprav bi v resnici koristile zlasti tržaškemu pristanišču. V okvir nasprotovanja italijanske vlade spada po verjetnosti tudi konferenca italijanskih in avstrijskih železniških strokovnjakov, ki se je pričela včeraj na Dunaju in ki naj bi predstavljala uradno sicer nekako pripravo za mednarodno konferenco, dejansko je podobna nekakemu nadomestku za to konferenco, ki naj odstrani izredno pereče vprašanje železniških zvez na osnovi neposrednega sporazuma med Italijo in Avstrijo.

Do tega dunajskega sestanka je prišlo na italijansko željo. Avstrijci se namreč stalno pritožujejo zaradi previsokih železniških tarif za prevoz njih tranzitnega blaga po italijanskih državnih železnicah do Trsta. Avstrijci upravičeno ugotavljajo, da so te tarife znatno višje, kot so notranje tarife za prevoze domačega blaga. Previsoke železniške tarife pa so glavni razlog konkurenčnega uspeha Reke in severnih pristanišč na škodo Trsta.

Italijanske državne železnice so prisiljene priznati upravičenost avstrijskih zahtev, vendar skušajo to vprašanje rešiti dvostransko neposredno z Avstrijci, zaradi česar je tudi prišlo do sedanjega junajskega sestanka železniških strokovnjakov obeh držav. Kot smo izvedeli iz dobro obveščenih krogov, naj bi na tem sestanku predstavniki italijanskih državnih železnic predlagali znižanje železniških tarif za avstrijsko tranzitno blago na progi med Trbižem in Trstom pod pogojem, da istočasno znižajo tudi Avstrijci železniške tarife za tranzitno blago CSR in Madžarske, ki gre po avstrijskih železnicah do Trbiža in od tam po italijanski železniški progi v Trst.

Isti viri pravijo, da so Avstrijci kaj malo navdušeni nad temi italijanskimi predlogi, ker bi na ta način onemogočili konkurenčno bitko med jugoslovanskimi in italijanskimi železniškimi upravami na svojo škodo. Poleg tega pa vprašanja železniških zvez med Trstom in zaledjem ni mogoče rešiti enostavno z dvostranskim sporazumom iz dveh razlogov: prvič še vedno obstaja zveza jadranskih železnic, katere člani niso samo Avstrija in Italija temveč tudi Jugoslavija, Madžarska in CSR ter je nemogoče ukrepati glede železniških tarif brez sodelovanja tudi teh dveh držav. Poleg tega je kar utopično mišljenje, da bodo ostale prizadete države molče sprejele dvostranske sporazume. To velja predvsem za Jugoslavijo, ki bi v takem primeru kaj lahko pričela z odkrito konkurenčno bitko, v kateri ne bi bila vezana z nobenim mednarodnim sporazumom in v kateri bi imela zaradi krajših železniških razdalj ugodnejše stališče.

Celotno železniško vprašanje tržaškega pristanišča je torej mogoče rešiti izključno na obširnem sestanku vladnih predstavnikov vseh zainteresiranih držav, kjer bi se razpravljalo tako o železniških zvezah, kot tudi o drugih perečih vprašanjih tržaškega pristanišča. To pa pomeni, da se lahko ta vprašanja rešijo v korist tržaškega pristanišča izključno na mednarodni konferenci o tržaškem pristanišču.

Poleg teh železniških vprašanj, ki bodo v načelni obliki nedvomno predmet razprave mednarodne konference o tržaškem pristanišču pa se je postavilo v zadnjem času tudi izredno pereče vprašanje ureditve železniških zvez med Trstom in ČSR ter Trstom in Madžarsko. Do nedavnega je namreč tranzitni promet obeh dežel šel skozi Trbiž, medtem ko se je sedaj zaradi ureditve odnosov obeh držav z Jugoslavijo omogočilo ponovno prevažanje blaga po krajših in ugodnejših jugoslovanskih železnicah. Kot smo že poročali, je zaradi tega prišlo do dveh železniških konferenc, ki sta bili v prvi polovici tega meseca v Crikvenici.

Na prvi železniški konferenci so razpravljali o ureditvi prometa med ČSR in Trstom. Na konferenci so zastopniki češkoslovaških, italijanskih, avstrijskih, madžarskih in jugoslovanskih železnic sklenili, da pristopijo k zvezi tudi jugoslovanske železnice. Zaradi tega je treba železniško tarifo ČSR - Trst - prekomorje menjati, kar naj uredi posebna komisija strokovnjakov, ki se bo sestala v oktobru. Po nepotrjenih vesteh so na konferenci sklenili, da naj začasno gre promet češkoslovaških pokrajin, ki so vzhodno od Vltave skozi Trbiž in promet zapadnih pokrajin po jugoslovanskih železnicah.

Na konferenci zveze Madžarska - Trst - prekomorje pa niso dosegli sporazuma o izdelavi direktne tarife in so zato sklenili, da se bodo delegacije sestale ponovno verjetno oktobra, da bi rešili sporna vprašanja.

Skupščina uslužbencev STT zaradi napovedanih odpustov

Včeraj smo na kratko poročali, da je ravnateljstvo Tržaškega tiskarskega zavoda (STT) sporočilo skupini 15 uslužbencev, ki so zaposleni pri oddelku za razpošiljanje časopisov, da jih mora odpustiti. Zaradi tega neupravičenega ukrepa so se zbrali uslužbenci na skupščini in razpravljali o nastalem položaju. Predvsem so ugotovili, da je STT, ki tiska «Piccolo» in «Piccolo della Sera» dejansko eno samo podjetje, čeprav delujejo formalno tri podjetja, in sicer ADC, ki razpošilja časopise, ki se tiskajo izven Trsta, SED, ki izdaja omenjena lista, in tiskarsko podjetje samo. Vse skupaj pa vodi konec koncev Alessi, bivši zvesti oproda bivšega «ducejа».

Ko so sindikati ugovarjali odpustom, jim je ravnateljstvo STT odgovorilo, da mora odpuste izvesti, ker mu je podjetje SED odpovedalo odpošiljanje listov. Vse to je le manever: podjetje hoče pač odpustiti te uslužbence, da jih ponovno najame toda s slabšimi plačilnimi pogoji, oziroma da najame druge. Sindikati seveda ne bodo sprejeli te igre, pri čemer jih podpirajo vsi ostali uslužbenci STT. Vsi se namreč zavedajo, da so STT, ADC in SED last istih delničarjev. Če vse te kratice ne motijo davčnih uradov, ki računajo s tremi podjetji, pa smatrajo delavci vsa ta tri podjetja za last Alessija in njegove skupine ter so vsi izgovori, da SED odpoveduje STT odpošiljanje listov, popolnoma prazni.

Danes morda kaj novega v vprašanju podjetja Kozmann

Delavci podjetja Kozmann so šli tudi včeraj k raznim pristojnim osebam, ki so odgovorne za podjetje. Najprej so se oglasili pri dr. Terzaniju, solastniku podjetja, nato pri članih nadzornega odbora ter pri odvetniku, ki se ukvarja z zadevo podjetja Kozmann v imenu delničarjev. Med svojimi obiski so delavci zvedeli, da je odvetnik prav včeraj razpravljal z delničarji o položaju podjetja Kozmann ter da bo morda danes znano, ali so sklenili kaj konkretnega.

* * *

Sindikalne organizacije gradbenih delavcev so dobile šele včeraj vabilo, naj pošljejo svoje predstavnike na pogajanja na uradu za delo, ki bodo jutri popoldne. Medtem pa se delavci vseeno pripravljajo na stavko, ki je bila napovedana za ponedeljek. Če ne pride do sporazuma, bodo stavkali vsi gradbeni delavci. Stavkali pa ne bodo uslužbenci SELAD, ker zanje ne velja nobena pogodba gradbene stroke.

* * *

Ravnateljstvo CRDA še sedaj ni poslalo vladnemu generalnemu komisariatu seznama delavcev, ki so bili suspendirani za časa stavke varilcev in za katere se je obvezalo, da bo dalo na razpolago 16 milijonov lir. Delavci odločno obsojajo to zavlačevanje ravnateljstva CRDA.

PRED VOLITVAMI TOVARNIŠKIH ODBOROV V VELIKIH INDUSTR. OBRATIH

Tržaški delavci ne bodo nasedli pritisku delodajalcev in poskusom razdvajanja!

V rafinerijah «Aquila» in «Esso Standard» poskušata ravnateljstvi že sedaj vplivati na delavce z ekonomskim pritiskom

Prihodnji mesec bodo v največjih tržaških tovarnah in podjetjih volitve tovarniških odborov, in sicer v ladjedelnici Sv. Marka in Sv. Roka, v Tovarni strojev, v rafineriji Aquila in v rafineriji Esso Standard. Tudi spričo teh volitev se že zaznavajo težnje in poskusi delodajalcev, razdvajati delavce, da bi si jih laže podredili. Pri tem se delodajalci poslužujejo sindikalne razcepljenosti, katero hočejo prenesti tudi na tovarniške odbore, ki so neposredni predstavniški organi vseh delavcev v podjetjih ne glede na sindikalno pripadnost. Res je sicer, da postavljata tudi za te volitve obe sindikalni organizaciji ločeno svoje kandidate, to pa še ne bi smelo poglabljati nasprotij med delavci, kar bi bilo v izključno korist delodajalcev.

Če torej že ni mogoče enotna kandidatna lista, naj sindikati vsaj postavijo take kandidate, ki jamčijo, da se bodo vedno odločno borili za delavske koristi in da ne bodo nasedali raznim vabam delodajalcev. To je pri tem bistveno, da delodajalcem ne smejo uspeti poskusi povzročanja razdora med delavstvom. Da je tržaško delavstvo zrelo za enotne nastope, je pokazala tudi zadnja dolgotrajna stavka varilcev Sv. Marka in dokazuje enoten nastop gradbenih delavcev.

Tega novega položaja se zavedajo tudi delodajalci; zato še bolj spletkarijo, da bi vnesli v delavske vrste razprtijo. Tako so začeli razni delovodje v rafineriji Aquila širiti vesti, da delavci ne bodo dobili določene nagrade, če ne zmaga na volitvah tovarniških odborov določena struja. V rafineriji Esso Standard pri Sv. Soboti pa pravijo, da ne bodo dobili delavci nagrade, poleg tega pa tudi ne bodo začeli obljubljenih obnovitvenih del. Na ta nesramni poskus pritiska so delavci že reagirali in je tovarniški odbor proti temu protestiral. Ogorčenje nad takim ravnanjem so izrazili delavci obeh sindikalnih organizacij in tudi neorganizirani delavci, ki pravijo, da ne bodo nasedali tem spletkam, ker vedo da imajo proti delodajalcem skupne interese. Volitve tovarniških odborov so izključna stvar delavcev in delodajalci se nimajo kaj vmešavati vanje. Zato vsi razredno zavedni delavci obsojajo poskuse delodajalcev, da bi z ekonomskim pritiskom vplivali na potek volitev tovarniških odborov.

Danes in jutri zadnji operetni predstavi na gradu

Danes in jutri bosta na gradu zadnji predstavi operetnega festivala z uprizoritvijo «Grofice Marice» in «Plesa v Savoyu». Listke, ki so bili kupljeni za predstavo, ki bi morala biti sinoči, se lahko zamenjajo za nocojšnjo in jutrišnjo predstavo ali se jih lahko vrne pri blagajni. Medtem se nadaljuje prodaja vstopnic za obe predstavi.

VČERAJ V POZNIH POPOLDANSKIH URAH V NABREŽINI

Ganljivo slovo velike množice od tragično preminulih Nereja in Eda

Pogreba se je udeležila domala vsa Nabrežina in številni prebivalci bližnjih in oddaljenejših vasi - V žalnem sprevodu poleg svojcev predstavniki občine, predstavniki raznih političnih in kulturnih organizacij, godba, pevski zbor, številni venci itd.

Vsa Nabrežina in pol Krasa, ljudje iz bližnjih in daljnjih vasi, celo z Brega, odrasli in mladina, so včeraj popoldne spremili na zadnji poti dva nabrežinska fanta, ki jima je tragična usoda vzela mlado življenje na nedeljskem izletu. Takih pogrebov že dolgo ne pomnijo v Nabrežini in na Krasu sploh. Prerana smrt naših dveh kraških mladeničev je bridko odjeknila; presunila je odrasle in starše, ki so vedno v skrbeh za svoje otroke, užalostila je vso mladino, ki žaluje zaradi izgube svojih dragih sovrstnikov in prijateljev. Vsi globoko sočustvujejo s hudo prizadetimi starši in to svoje sočustvovanje so jim izrazili včeraj s tako veliko udeležbo na pogrebu, da jim je lahko to splošno in iskreno sočustvovanje vsaj nekoliko v tolažbo v teh grenkih in žalostnih dnevih.

Vsak pogreb pomeni zgubo za naš življ, škoda je za vsakega našega človeka, najbolj pa vsi občutimo izgubo mladih življenj, smrt v vrstah mladine, ki je naša vera v bodočnost. Nerej in Edo sta bila nadobudna mladeniča, dobro sta obetala in sta bila upanje svojih staršev, takih mladeničev naše ljudstvo vedno bolj potrebuje, zato tem bolj grenko občuti njihovo izgubo.

Truplo Nereja Colje so pripeljali domov že predvčerajšnjim popoldne, Eda Pertota pa včeraj. Zdaj počivata na domačem pokopališču v Nabrežini. Kraška zemlja ju je za vedno sprejela v svoje naročje. Sveža grobova pokrivajo številni venci in šopi cvetja. Na njihovih domovih pa je vse tiho, potrto in žalostno, ker ni več slišati utripa mladih življenj, razigranosti, vesele besede in prepevanja, ker ni več njihovih lepih načrtov za jutrišnji dan.

Še pred napovedano uro se je začelo zbirati pred Pertotovo hišo veliko število ljudi. Okrog 17. ure pa je krenil žalni sprevod proti cerkvi in od tam na domače pokopališče. Najprej je bil namreč pogreb pokojnega Alfreda Pertota, nato pa civilni pogreb pokojnega Nereja.

Na čelu žalnega sprevoda so bili otroci, nato belo oblečene deklice s šopi cvetja, številni venci, pevci in godba. Krsto so nosili domači fantje, ob krsti pa so stopala dekleta v narodnih nošah, za krsto pa žalostni starši, svojci in sorodniki in za njimi še dolga vrsta domačinov ter ljudi iz vseh vasi. Med pogrebom je igrala godba na pihala iz Nabrežine, pevci pa so zapeli nekaj žalostink.

Takoj po končanem prvem pogrebu so vsi odšli s pokopališča, da spremijo na zadnji poti še dragega Nereja. Na glavni cesti pa je bilo pred hišo žalosti že prej dosti ljudstva. Preden so dvignili krsto je bila na cesti prava gneča. Razvil se je dolg, dolg žalni sprevod. Na čelu sprevoda je mlad dečko v spremstvu belo oblečenih deklic nosil lep venec belih nageljnov nabrežinske mladine, za njimi so stopali mali nabrežinski otročički s šopi cvetja, nato dolga vrsta odraslih ljudi in mladine, belo oblečena dekleta z velikimi šopi cvetja, venci in venci, godba, ki je med pogrebom igrala žalne koračnice in pevski zbor prosvetnega društva «Igo Gruden», ki je v slovo svojemu članu občuteno zapel nekaj žalostink v hiši žalosti in pri odprtem grobu. Med drugimi venci smo opazili lep venec delovnega kolektiva in uprave podjetja pri katerem je pokojni Nerej delal. Krsto so nosili domači fantje, Nerejevi vrstniki, spremljala ga je skupina deklet v narodnih nošah s šopi cvetja. Za krsto so korakali v žalosti potrti oče, mama, bratec in Nerejevi sorodniki, za njimi pa reka ljudi.

Zalnemu sprevodu ni bilo mogoče videti ne konca ne kraja. Med pogreboma so bile trgovine in lokali zaprti, kar je vse pohvale vredno ker je tudi to znak srčne kulture. Pogrebov so se udeležili med drugimi tudi zastopniki raznih političnih skupin, kulturnih slovenskih organizacij, nabrežinski župan, številni občinski svetovalci, in ljudje brez razlike na svoje politično prepričanje, med njimi tudi številni Italijani.

Pri odprtem grobu se je od dveh mladih žrtev poslovil Jože Pertot, ki je med drugim dejal: «V tem žalostnem trenutku, ko se poslavljamo od vaju skoraj ne moremo verjeti, da vaju ni več in da sta nas za vedno zapustila. Kruta usoda vama je pretrgala mlada življenja. Vsi tisti, ki smo vaju poznali in imeli radi, vaju ne bomo pozabili. Najbolj vaju bo pogrešala naša mladina, kateri sta bila tako vzor. Bila sta požrtvovalna in zavedna, čeprav še mlada. Kljub svojim mladim letom sta že mislila, delala načrte in se pripravljala za boljšo bodočnost. Obljubljamo vama, da vaju ne bomo pozabili in mirno počivajta v naši domači zemlji».

Nato se je od nesrečnega Nereja poslovil v imenu tržaške napredne mladine še tovariš Silvan Mesesnel.

Nerej Colja

Alfred Pertot

Fototelegrafska zveza Trsta z Grčijo, Portugalsko in Rusijo

S prvim septembrom bo Trst fototelegrafsko povezan z Grčijo, Portugalsko in Rusijo, medtem ko se je doslej prenos fotografij po žici vršil samo med Trstom in Rimom.

Fotografska služba je bila organizirana v Trstu že 1952. leta. Od tu se praktično lahko pošlje ali prejme telegrafske slike iz vseh evropskih držav in tudi iz številnih držav drugih kontinentov.

Prometna nezgoda

Med vožnjo z malim trikolesnim tovornikom vrste «Ape» po Ul. Cavana proti Hortisovemu trgu je 66-letni Paolo Mancini iz Ul. Petronio opazil, da prihaja z leve strani Fiat 1100, katerega je šofiral 33-letni Romano Chersovani iz Trga tra i Rivi. Mancini je hotel preprečiti trčenje in je zato silovito zavil na stran, pri čemer se je njegovo vozilo, s katerim je prevažal mleko na račun podjetja Postir, prevrnilo in vseeno trčilo v avtomobilov blatnik.

Mancinija so takoj nato odpeljali z resilnim avtom v bolnišnico, kjer pa so mu samo izprali lazje poškodbe in ga nato s prognozo okrevanja v 7 dneh odslovili.

DRUŽINSKA TRAGEDIJA S SMRTJO MOŽA IN ŽENE

UMOR IN SAMOMOR V NAPADU LJUBOSUMNOSTI

Po očitnem spopadu z možem, ki je do žene postajal nezvest, je ženska v noči odprla plinsko pipo, tako da je plin zadušil oba

Blazna ljubosumnost ženske, ki je dan za dnem z obupom ugotavljala, da se njen mož počasi, a gotovo oddaljuje od nje, je bila vzrok družinske tragedije, ki se je končala z umorom in samomorom obeh: plin, katerega je ženska, ki je imela vidne telesne hibe in je bila vrhu tega še bolna, spustila na prosto, je zadušil njo, 43-letno Eldo Kosovel, por. Milani in njenega 43-letnega moža Virgilia.

Kdaj je izbruhnil vihar v njunem stanovanju v Ul. della Tesa, bo težko ugotoviti. Krožijo sicer razne govorice, vendar teh ni mogel nihče potrditi, niti mati pokojnice, 82-letna Adele Milazzi vd. Kosovel, ki je stanovala pri hčeri in zetu.

Milanijeva sta bila poročena že petnajst let. O njunem družinskem življenju v preteklih letih ni skoraj nič znanega. Sedaj sta stanovala v stanovanju, ki je v visokem pritličju stavbe št. 31 in čim so se odprla vrata, je obiskovalec stopil v nekako predsobo, ki je služila kot hodnik. Na desni strani je majhna soba, v kateri je spala mati Milanijeve. Na koncu hodnika, nekaj metrov od vrat spalnice stare Kosovelove so druga vrata, ki vodijo v kuhinjo in od tod v zakonsko spalnico. In prav hodnik med spalnico matere Milanijeve in kuhinjo je rešil prvo gotove smrti.

Prva, ki je zaslutila nesrečo, je bila prav stara Kosovelova, ki ji je takoj po izstopu iz spalnice udaril v nos vonj po gorilnem plinu. Ženska je hotela stopiti v kuhinjo, a tega ni mogla storiti, ker so bila vrata zaklenjena z notranje strani. Drugega ji ni preostalo, kot stopiti k oknu in poklicati znanko. Ta, in sicer 53-letna Giuseppina Gall, se je odzvala vabilu in s pomočjo neke sosede splezala skozi okno v kuhinjo, kjer je opazila Milanija ležečega na tleh. Gallova je takoj zaprla plinsko pipo in po njenem naročilu je nekdo telefonsko obvestil policijo in osebje Rdečega križa.

Čim so prišli agenti na mesto, so zvedeli od zdravnika Rdečega križa, da sta zakonca mrtva. Milanija so našli ne daleč od naslanjača v kuhinji zvrnjenega na tleh, nekaj korakov pred štedilnikom. Mož je imel na sebi hlače in srajco, na nogah pa copate, medtem ko je bila na mizi skodelica kave, v kateri se je močil kruh. V spalnici, ki je bila kakor kuhinja polna plina, je na svoji postelji ležala Milanijeva žena. Tudi ona je bila oblečena in pogrnjena do vratu.

In vzrok tragedije? Verjetno bo to težko ugotoviti. Krožijo govorice, da se je Milani naveličal žene in da je pred meseci srečal neko žensko, ki mu je ugajala. To je zvedela tudi žena, ki jo je nov položaj užalostil. Ženska ni nikoli hodila v cerkev in njena prisotnost v cerkvi v ponedeljek je marsikoga presenetila. Pravijo, da je položila šopek rož in nato odšla. Bila pa je žalostna in z nikomer ni hotela govoriti.

Govori se, da je Milani predvčerajšnjim odšel z doma in se srečal s svojo znanko. Sestanek pa ni ostal skrit. Nekateri vedo povedati, da je Milanijeva v spremstvu svoje sestre zasledovala moža in njegovo novo ljubezen ter se vrnila domov okoli 23. ure. Kmalu za njo je prišel tudi mož. V stanovanju se je med njima vnel prepir, ki menda ni prišel do ušes Kosovelove. Koliko časa je trajal, se ne ve. Med prepirom pa sta se morala zakonca tudi prerivati, kar dokazuje nered, ki je vladal v sobi in tudi razbita šipa v vratih med kuhinjo in spalnico. Še preden je legla, je Milanijeva črepinje pometla in medtem ko jih je del spravila v smetišnico, ki jo je položila na omarico, je drugi del pometla na kup in metlo položila poleg njega na omaro.

Po mnenju nekaterih je ženska ponoči vstala in na tihem, ne da bi prebudila moža, o katerem se ne ve, če je spal v svoji postelji ali v naslanjaču v kuhinji, odtrgala od pipe gumijasto cev in nato odprla zaklopko. Takoj nato se je vlegla in čakala smrt. Mož se je kasneje verjetno prebudil in ker je zavohal plin, je vstal in hotel pipo zapreti. Toda omamljen ni dosegel svojega namena ter je padel na obraz, obležal in kasneje izdihnil. Od tistega trenutka dalje pa vse do 8. ure in 5 minut je v stanovanju vladala smrtna tišina. Samo plin je uhajal iz pipe in vedno bolj prodiral tudi na hodnik pred kuhinjo, vse dokler ga ni Gallova zaprla.

Truplo Milanijeve, ki ni hotela svojega moža prepustiti drugi ženski, zaradi česar se je raje omadeževala z dvojnim zločinom, in nesrečnega Milanija so odpeljali v mrtvašnico splošne bolnice, kjer sta na razpolago sodnim oblastem. Policija pa je uvedla preiskavo, da ugotovi vzroke spora in ženinega tragičnega dejanja.

IZPRED KAZENSKEGA SODIŠČA

Z zmerjanjem in brcami odgovoril na agentovo vljudnost

Ko se je pijani begunec streznil, se je na vse načine izgovarjal in sodišče je bilo z njim še dokaj milo

Dva agenta javne varnosti sta ponoči med 5. in 6. julijem hodila po Borznem trgu in se verjetno prav dolgočasila. Ceste so bile namreč prazne in brez življenja. V nočni tišini pa so okoli 2. ure ponoči v daljavi votlo odmevali koraki nekega ponočnjaka, ki je bil videti precej okajen. Agenta sta ga opazovala in ko je možakar s svojo vijugasto hojo prišel bliže, sta agenta sklenila, da ga ustavita. Mož je tudi videl agenta, zaradi če sar se je skušal premagati: dvignil je glavo, izbočil prsa in skušal hoditi ravno. Toda po dveh korakih ga je zopet zaneslo in malo je manjkalo, da ni padel kakor je bil dolg in širok.

Agentoma ni preostalo drugega kot moža ustaviti. «Za menoj,» ga je povabil eden od njiju in pijanec mu je, čeprav nerad, sledil. Drugi agent pa je ostal na mestu in ju opazoval, dokler nista izginila za vogalom. Pijani mož pa je hodil vedno teže, zaradi česar ga je agent Stefano Curara prijel za roko in ga podprl. To pa je pijanca, ki je bil videti tujec, zelo razburilo. Nekaj je zamomljal v jeziku, ki ga agent ni razumel. Izrekel pa je dve besedici, ki Curari nista bili tako nerazumljivi. In besedici «Verfluchte italijanski» je pijanec izgovoril še večkrat, ne le na cesti, temveč tudi na kvesturi, kamor ga je agent odpeljal. Tu je celo skoro pobesnel in začel mahati na levo in desno ter neusmiljeno delil brce vsakomur, ki se mu je upal približati. Sicer pa se je kmalu pomiril in s kvesture so ga odpeljali v bolnišnico, kjer so mu ugotovili hudo vinjenost, zaradi česar so ga pridržali na oddelku za pijance. Naravno je, da so ga dobro zastražili in naslednji dan, ko se je streznil, so ga takoj zaslišali.

Moža so najprej identificirali za 30-letnega Leonarda Gulasa iz taborišča pri Sv. Soboti in med zasliševanjem je pojasnil, da je pozno popoldne odšel iz taborišča in se peš napotil do starega mesta, kjer se je srečal z nekim znancem. Vsedla sta se v gostilno in med pogovorom se je pošteno napil. Kaj se je zgodilo kasneje se ni spominjal.

Seveda so Gulasa prijavili sodišču pod obtožbo pijanosti in žalitve javnega funkcionarja in obtoženi je preiskovalnemu sodniku sicer priznal, da je bil pijan, vendar se je izgovoril, da se ne spominja, da bi koga žalil in da se je upiral, ker ga je nekdo tepel. Kdo ga je, pa mož ni znal obrazložiti. Približno tako se je Gulas izgovarjal tudi pred predsednikom sodišča in dodal, da izključuje klofute, češ da to ni njegova navada. Povedal je tudi, da se včasih zaradi hudega glavobola sploh ne zaveda, kaj dela in če kaj naredi, je to storjeno v popolni nezavednosti.

Izgovori so mu malo pomagali; sodišče ga je spoznalo za krivega in ga obsodilo zaradi pijanosti na 2000 lir denarne kazni, za žalitev javnega funkcionarja pa na 6 mesecev zapora pogojno in brez vpisa v kazenski list. Istočasno je sodišče odredilo tudi njegovo izpustitev na svobodo.

Od včeraj do danes

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 17. avgusta se je v Trstu rodilo 13 otrok, porok je bilo 6, umrlo pa je 8 oseb.

POROČILI SO SE: mehanik Mario Rosset in gospodinja Maria Visintini, vojak amer. vojske D. Harry Simpson in gospodinja Matilde Spinetto, učitelj Atto Braun in učiteljica Margherita Cajola, sličičar Sergio Cassano in gospodinja Lucia Castelli, strugar Armando Halupca in prodajalka Licia Miot, mehanik Ennio Coni in gospodinja Verbena Chierighin.

UMRLI SO: 49-letna Maria Saupor. Zerbo, 45-letni Lino Favretto, 47-letni Giacomo Malusa, 35-letna Anna Baschera por. Matiz, 67-letni Antonio Micheli, 23-letni Giorgio Mosetti, 34-letna Ksenija Miheličič por. Gigante, 59-letna Maria Morra vd. Pontel.

VREME VČERAJ

Najvišja temperatura 26.8, najnižja 19.4, ob 17 uri 25,8 stopinj, zračni tlak 1016.1, pada, veter 28 km na uro z vzhoda-severovzhoda, sunki do 55 km, vlaga 48 odst., nebo 3 desetine pooblačeno, morje razburkano, temperatura morja 22 stopinj.

KINO

Rossetti, Zaprto zaradi počitnic.
Excelsior, 16.00: «Osvojitev vsemira».
Fenice, 16.00: «Tolpa ponarejevalcev», P. O'Brien.
Nazionale, 16.00: «Zadnji odpor», B. Crawford.
Filodrammatico, 16.00: «Nad nami morje», J. Mills, J. Gregson.
Supercinema, Zaprto zaradi obnove.
Arcobaleno, 16.30: «Satanik, pušča, ki ubija», J. Payne.
Astra Rojan, 16.00: «Kača na križu», A. Linda.
Capitol, 16.30: «Sijajni pustolovec», G. Cooper.
Cristallo, 16.00: «Niagara», M. Monroe.
Grattacielo, 16.30: «Norost», I. Bergman.
Alabarda, 16.30: «Tokio Joe», H. Bogart.
Ariston, 16.00: «Dunajska deklica», W. Forst.
Armonia, 15.00: «Titanic», C. Webb.
Aurora, 16.30: «Legenda o ognjenem lokostrelcu», V. Mayo, B. Lancaster.
Garibaldi, 15.30: «Sin neznancev», R. Milland.
Ideale, 16.30: «Kako bi se poročila z milijonarjem», M. Monroe.
Impero, 16.30: «Marija Antoinetta», M. Shearer.
Italia, 16.30: «Podjetni gospod Dick», M. Loy.
S. Marco, 16.00: «Odkar si odšla», C. Colbert.
Kino ob morju, 16.30: «Cudež v Milanu», V. De Sica.
Moderno, 16.30: «Poljubi me, pa boš vedela», P. Foster.
Savona, 16.00: «Serifova hčerka», A. Baxter.
Viale, 16.00: «Razbojnik brez krivde», J. Barrymore.
Vittorio Veneto, Zaprto zaradi obnove naprav.
Azzurro, 16.00: «Dinastija sovraštva», B. Hale.
Belvedere, Zaprto.
Marconi, 16.30: «Raziskovalci neskončnosti», M. Hyer.
Massimo, 16.00 «Divizija Folgore», P. Manni.
Novo cine, 16.00: «Car južnih morij», J. Simmons.
Odeon, 16.00: «Štiri v medicini».
Venezia, 16.00: «Proti svetlobi», R. Roman.
Skedenj, Zaprto zaradi popravila.
Kino na Opčinah, 16.00: «Dvoboj na soncu», J. Jones, G. Peck.

POLETNI KINO

Arena dei fiori, 20.00: «Cesta», A. Quinn.
Ariston, 20.15: «Dunajska deklica», W. Forst.
Garibaldi, 20.15: «Sin neznancev», R. Milland.
Paradiso, 19.45: «Osvajalec Mehike», P. Muni.
Parco delle rose, 20.00: «Zahodno od Zanzibarja».
Ponziana, 20.00: « S samo ostrogo», J. Leigh.
Rojan, 19.45: «Parada sijaja», E. Pinza.
Secolo, 20.30: «Trdnjava Alžir», Y. De Carlo.

RADIO

ČETRTEK, 18. avgusta 1955

TRST POSTAJA A

11.30 Lahki orkestri; 12.00 Potovanje po Italiji; 12.10 Za vsakogar nekaj; 12.45 Kulturni obzornik; 12.55 Slovenski motivi; 13.30 Pestra operna glasba; 14.00 Razne jazz-zasedbe; 17.30 Plesna čajanka; 18.00 Brahms: Trio št. 1; 18.33 Pet irskih fantazij za sopran in orkester; 19.00 Andre Kostelanetz; 19.15 Radijska univerza; 19.30 Pestra glasba; 20.00 Sport; 20.05 Vesela glasba; 20.30 Slavni pevci; 21.00 Dramatizirana zgodba - Lenček: «Jožef Resel», nato priljubljene lahke melodije; 22.00 Glasbeno predavanje; 22.30 Elgar: Morske slike; 22.41 Večerni ples; 23.30 Glasba za lahko noč.

TRST I.

11.30 Operna glasba; 16.45 Tony Lenzi igra na klavir; 17.30 Glasbeno življenje v Ameriki; 18.15 Poje Henriette; 18.45 Glasbeno popoldne; 22.45 Koncert pianista Itala Balestre Del Corona.

KOPER

Slovenska poročila: 6.30, 7.45, 13.30, 14.30, 19.30 in 23.30.
Hrvatska poročila: vsak dan ob 20.20
Italijanska poročila: 6.15, 12.30, 19.00 in 23.00.

6.40 Jutranja glasba; 7.00 Koledar - vremenska napoved - napoved časa; 7.05 Glasba za dobro jutro; 7.25 Sigman-Winkler: «Odgovori mi» - poje Frankie Laine; 7.30 Za naše žene; 12.00 in 12.50 Glasba po željah; 14.00 Od melodije do melodije; 14.40 Kulturno pismo; 14.50 Slovenska narodna pesem v klavirski literaturi; 17.15 Narodne pesmi; 18.30 Zbori iz znanih oper; 19.15 Sport; 20.00 Igra orkester Xavier Cugat; 20.40 Zagorske in medjimurske pesmi; 21.00 Igra violinist Karlo Rupel; 23.30 Slovenski samospevi.

SLOVENIJA

327,1 m, 202,1 m, 212.4 m
Poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00 in 22.00.

12.00 Operetne in filmske melodije; 13.10 Simfonična glasba; 14.30 Modni kotiček; 14.40 Skladbe slovenskih avtorjev poje Mariborski komorni zbor; 15.15 Želeli ste — poslušajte!; 16.00 Utrinki iz literature; 16.20 Koncert po željah; 18.10 Koncert za oboo in godala; 18.50 Ljudskoprosvetni obzornik; 19.00 Zabavna glasba; 20.00 Priljubljeni ansambli in solisti; 20.45 Literarni večer; 21.30 Spored popularnih orkestralnih skladb.

TELEVIZIJA

17.30 Film «Neulovljivi vojak Bom»; 21.00 TV dnevnik; 22.00 Poletna parada; 23.00 TV dnevnik.

Ljudska prosveta

Izvršni odbor Slovenske ... svetne zveze v Trstu bo ... jo jutri 19. t. m. ob 20. ... sedežu v Ul. Roma 15.

Prosvetno društvo Barkovlje ... bi vse pevce in pevke na ... sestanek, ki bo jutri, v petek, ... t. m. ob 21. uri v društvenih prostorih. Ker se bo sklepalo o ... tem sestanku o bližnjih dve ... stopih

PRED ODHODOM ZAPADNONEMŠKE DELEGACIJE V SZ

Kakšne nove predloge bo Adenauer stavil Moskvi?

Vprašanje gospodarske izmenjave med Sovjetsko zvezo in Zapadno Nemčijo

Odgovor nemškega kanclerja Adenauerja sovjetski vladi ne vsebuje nič, kar bi nas moglo začuditi; sestavljen je v pomirljivem tonu in ne vsebuje nekih večjih zahtev, niti ne postavlja za nasprotno stran nesprejemljivih pogojev. S tem je bonnski odgovor zajamčil sebi večjo ali manjšo sprejemljivo reakcijo za drugi strani. Spričo tega moremo računati, da se bo konferenca med Sovjetsko zvezo in Zahodno Nemčijo dejansko začela 9. septembra t. l. (ali okrog tega datuma — kakor je rečeno v bonnski noti).

Vzpostavljenje diplomatskih odnošajev, sklenitev trgovinskega dogovora in sporazuma o kulturnem sodelovanju predstavljajo tri že določene točke dnevnega reda moskovskega sestanka. Kancler Adenauer smatra, da sta s temi vprašanji najtesneje povezana še dva druga problema, namreč vprašanje zedinjenja Nemčije in osvoboditev tistih Nemcev, ki prestajajo kazni v sovjetskih taboriščih in zaporih, in da je treba oba ta dva problema pretresati v okviru *«svobodnih razgovorov in razumevanja med obema vladama»*.

Kancler Adenauer ni postavil te zahteve kot kategorični pogoj za sklicanje konference — vsaj tako se zdi po tonu njegove note. Toda časopis «Die Welt», ki je sicer precej blizu vlade, je 15. avgusta komentiral v obratnem smislu to kanclerjevo željo. Ta list trdi, da je kanclerjevo potovanje v Moskvo odvisno od tega ali se te njegove zahteve sprejmejo ali odbijejo.

V Bonnu se smatra, da so podobne ocene izven okvira verjetnosti, ker bližnja moskovska konferenca predstavlja danes za zahodnonemško diplomacijo nekaj mnogo bolj pomembnega, kakor je bil to primer še pred dvema mesecema.

Ideja o sestanku sovjetskih in zahodnonemških državnikov se je porodila, kakor je znano, znatno pred ženevsko konferenco (prva sovjetska nota je bila poslana 7. junija t. l.), vendar pa ima moskovski sestanek med sovjetskimi in zahodnonemškimi državniki danes drugačno obeležje, kakor je kazalo, da ga bo imel v juniju. Bližnja moskovska konferenca bo nujno nosila določen pečat ženevskih sklepov in se bo nujno gibala v tistih mejah, ki jih je vsaj napovedala, če že ne strogo določila četverna konferenca v Ženevi.

S te plati bo najbolj zanimivo opazovati in vrednotiti potek in rezultate bližnjih sestankov med bonnskimi in moskovskimi voditelji. Odtod izhaja tudi že itak velika radovednost glede vprašanja, kakšne predloge bo bonnska delegacija nosila v svoji diplomatski torbi, ko bo krenila na Vzhod. Ali bo pri tem šlo samo za stare variante ali se bo med njimi nahajalo tudi nekaj prilagojenega najnovejši *«ženevski modi»*.

Za sedaj še ne vemo nič zanesljivega; imamo pa nekaj indicev, ki kažejo, da se nekaj vendarle premika. Nedavna Bluecherjeva izjava glede dopustnosti «spremembe» zadnjih vojaških dogovorov, je na primer eden takih indicev. Nadalje je drugi indic v tem, da se po splošnem prepričanju smatra, da bonnska vlada ne more niti iz zunanjepolitičnih, niti iz notranjepolitičnih razlogov ostati povsem pri starih stališčih, ker je nedvomno, da se je v zadnjih časih zabeležil določen padec vrednosti njenih starih zunanjepolitičnih akcij. Ko pa pride do takih pojavov, tedaj se vedno išče izhod; kakšen izhud pa bo poiskal Bonn, bomo šele videli.

Analitiki bonnske politike sicer ne pričakujejo bogve kakšnih senzacionalnih sprememb, nikakršne radikalne spremembe, ker je v sedanjem položaju nekaj podobnega objektivno povsem neizvedljivega. Toda v teh krogih se vendarle pričakuje nekaj, kar naj bi delovalo pomirjevalno vsaj na one kanclerjeve pristaše, ki so vznemirjeni in nezadovoljni z njegovo dosedanjo politiko.

Če se še ne ve kakšne predloge pripravlja Bonn za moskovski sestanek v okviru svojih splošnih odnošajev tako do Zahoda kot do Vzhoda, je v nekem drugem primeru položaj mnogo jasnejši. Gre namreč za bodoče gospodarske odnošanje med Sovjetsko zvezo in Zahodno Nemčijo. V svoji prvi noti je sovjetska vlada ponudila nov dogovor in pri tem spomnila bonnsko vlado na zlate čase, ko je gospodarska izmenjava med obema deželama bila izredno velika.

Pred prvo svetovno vojno je polovica ruskega uvoza prihajala iz Nemčije. Med prvo in drugo svetovno vojno je bil odstotek obojestranske izmenjave ponovno zelo visok, tako da se je v nekem določenem razdobju, predno je Hitler prišel na oblast, približal odstotku iz leta 1914.

Toda po pretekli svetovni vojni se je gospodarska izmenjava med obema deželama iz znanih razlogov znatno znižala, medtem ko je obdržala prejšnji obseg izmenjava med SZ in Vzhodno Nemčijo. Sovjetska zveza je preteklega leta uvozila iz Nemčije blaga v vrednosti okoli 50 milijonov DM, medtem ko ga je izvozila za okrog 90 milijonov DM. Gre za majhne vsote, če upoštevamo, da je celotni izvoz Zahodne Nemčije prekoračil v preteklem letu vrednost 22 milijard DM.

Med gospodarskimi krogi v Bonnu vlada veliko zanimanje za novo trgovinsko pogodbo s Sovjetsko zvezo. Toda slišijo se mnenja, da možnost gospodarske izmenjave med obema deželama ni velika, ker se je zaradi neuspeha v poljedelstvu znižala izvozna moč Sovjetske zveze. Toda ne glede na vse to, se vendarle računa z dobrim uspehom. Hkrati pa se mimo Moskve gleda dalje na Vzhod, na Kitajsko. Ta dežela, ki je šele stopila na pot industrializacije, predstavlja izredno privlačno točko za ekspanzijo nemške industrije. Moskva je zaradi tega le prva relejna postaja, ki jo, spričo takih okoliščin, nemški gospodarski krogi izredno cenijo.

V Bonnu se prepirajo glede tega ali je potrebno, da gre v Moskvo tudi minister za gospodarstvo, prof. Erhardt. Von Brentano, minister za zunanje zadeve ne želi, da bi bil prof. Erhadt v sestavi nemške delegacije. Trdi se celo, da gre tu za osebna nasprotja med obema ministroma, ki so se prenesla tudi na njuna ministrstva glede vprašanja o odnosni pristojnosti v zunanji trgovini. Toda bonnski gospodarski krogi vztrajajo na tem, da naj bo vprav prof. Erhardt tisti, ki naj v Moskvi zastopa interese zahodnonemškega gospodarstva. To je v vsakem primeru le postranska plat tega vprašanja; kar je bistveno je namreč to, ali bo Bonn — kakor se pričakuje — nastopil v Moskvi z neko privlačno ponudbo za trgovinsko izmenjavo, in to naravno v takem obsegu, kakor ga dovoljujejo današnje stanje in potrebe gospodarstva obeh dežel.

Zdi se nam, da je treba kanclerjev obisk v Moskvi ocenjevati le tako, da se upoštevajo vse spremembe tako političnega, kakor gospodarskega značaja, ki so se izvršile na obeh straneh v daljni in bližnji preteklosti.

Kancler Adenauer in njegov zunanji minister Heinrich von Brentano se pripravljata na pot v Moskvo

POLITIKA CEN V ZDA OMEJUJE PROIZVODNJO ŽITARIC

Zakaj se kljub dobri letini cene pšenici ne bodo znižale

Strukturalne spremembe v svetovni proizvodnji pšenice in ustrezni vpliv teh sprememb na svetovno gospodarstvo

V povojnih letih proizvodnja pšenice kaže stalen porast. Povečanje proizvodnje je povsem razumljivo, ker se je s tem skušala odstraniti za velik del prebivalstva sveta nevarnost lakote, kot posledica vojne. Povečana potrošnja je ustvarila povoljnejše pogoje za prodajo pšenice na svetovnih trgih in je silila zainteresirane gospodarske kroge k vedno večji proizvodnji. Mnoge države so skušale proizvodnjo modernizirati, da bi se osvobodile uvoza ali da bi ga vsaj skrčile na najmanjšo mero. V povojnih letih je proizvodnja pšenice največ narasla v štirih državah, to je v ZDA, Kanadi, Argentini in Avstraliji.

Pred vojno se je svetovni pridelek pšenice gibal okrog 108 milijonov ton, medtem ko je že leta 1946 dosegel 133 milijonov ton in dosegel leta 1952 najvišjo raven 165,5 milijona ton. Kako leto je proizvodnja pšenice presegla potrebe potrošnje, tako so že leta 1951, zlasti pa leta 1952, glavne proizvajalne dežele razpolagale že z velikimi količinami neprodane pšenice. Te zaloge so rasle iz leta v leto in dosegle leta 1954 že ogromno količino 47 milijonov ton. Združene države, ki so v teh letih postale ne le glavni proizvajalec pšenice, ampak tudi glavni izvoznik, v čemer so prevzele prvo mesto Kanadi, so razpolagale z največjimi zalogami pšenice in sicer s približno 24 milijoni ton. V začetku letošnje sezone, so bile zaloge pšenice v zgoraj omenjenih državah nekoliko manjše kot v istem času lani, kljub temu pa so jih cenili na okrog 40 milijonov ton. Same Združene države pa so razpolagale s približno 30 milijoni ton, medtem ko so se zaloge v Kanadi in Avstraliji nekoliko skrčile.

Glede na proizvodnjo pšenice lahko razdelimo vse države na svetu v tri skupine: prvo skupino sestavljajo tiste države, ki proizvajajo dovolj pšenice za notranjo uporabo, drugo skupino tvorijo deficitne države, v tretjo pa štejemo suficitne države. Prva skupina nima posebnega vpliva na promet in proizvodnjo pšenice v svetu, medtem ko imata ostali dve skupini, zlasti pa tretja (ZDA, Kanada, Argentina in Avstralija), glavno besedo na svetovnem tržišču s pšenico. V zadnjih letih pa so se pojavile v celotni svetovni proizvodnji pšenice neke strukturne spremembe. Nekatere države, ki so bile nekoč izvoznice, so postale v zadnjih letih uvoznice pšenice. Poljska je na primer v zadnjih časih kupila znatne količine pšenice v Kanadi, strokovnjaki pa pričakujejo, da se bodo kmalu pojavile na svetovnem trgu kot kupci SZ in ostale dežele Vzhodne Evrope. Da bi bolje ilustrirali sedanje stanje na svetovnem trgu pšenice, je treba predvsem vzeti v poštev proizvodnjo pred novo žetvijo.

Svetovna proizvodnja pšenice v letu 1954 je bila zaradi slabih vremenskih razmer v severni hemisferi in zaradi omejene obdelovalne površine v Združenih državah, izredno slaba. V Kanadi se je proizvodnja znižala za celih 50 odst., v Združenih državah za 16 odst., v Avstraliji pa za 20 odst. Argentina in ostale države Južne Amerike pa so imele v zadnjih letih skoro rekordno proizvodnjo. Isto je bilo v državah Daljnega vzhoda. Če seštejemo skupno svetovno proizvodnjo pšenice, je bila svetovna žetev v tem času za 6 odst. manjša. To ni tako velika izguba, če pomislomo, da so bile v istem času zaloge v raznih državah precej velike. Zlo pa je bilo v tem, da je bila žetev slaba tudi v tistih deželah, ki so že itak največje uvoznice pšenice, t. j. evropske države. Na ta način se je stanje na svetovnem trgu znatno poslabšalo, pa čeprav so bile zaloge pšenice v nekaterih državah zelo velike. To stanje pa je postalo še hujše, ko so nekatere države izvoznice sklenile povišati cene pšenici, kar jim je do neke mere tudi uspelo. Kljub poviljnim pogojem za prodajo pšenice po višjih cenah, pa se zaloge niso preveč zmanjšale.

Taki so izgledi v pričakovanju nove svetovne žetve. Ceprav se je večanje zalog ustavilo, pa ni položaj na svetovnem pšeničnem trgu nič boljši. Zadnja poročila o prihodnji žetvi niso slaba, pa čeprav so ocene o tej žetvi morali zadnje čase že nekoliko popraviti. Kljub temu pa pričakujejo zelo dobro žetev v Kanadi. Mehika pričakuje letos rekordno žetev. V Turčiji cenijo letošnjo proizvodnjo žita na okrog 7 milijonov ton. Tudi Zapadna Nemčija bo na račun dobre letine letos uvozila manj pšenice kot prejšnja leta.

Zaloge iz prejšnjih let in dobra žetev, ki jo danes pričakujejo, bi morale povzročiti padec cen pšenice na svetovnem trgu. Znižanje cen so gospodarstveniki pričakovali že v prejšnjih letih, a zaman. Da do tega ni prišlo, je treba iskati vzroke predvsem v politiki cen, ki jo vodijo Združene države. Država posega v proizvodnjo pšenice ne samo s tem da omejuje obdelovanje površine, ampak tudi s tem, da določa minimalno ceno, da bi tako omogočila prodajo pšenice na svetovnem trgu po njej ustreznih cenah. Na ta način so Združene države usphe, da držijo cene pšenice precej visoke.

Zaradi tega vse kaže, da v letošnjem letu ne moremo pričakovati, da se bodo cene pšenici znatno znižale, pa čeprav so zaloge pšenice precej velike in prihodnja žetev zelo dobro obeta. Da bi se zaloge zmanjšale, bodo Združene države zelo verjetno še naprej pošiljale pšenico deficitnim državam v obliki pomoči. Možno je tudi, da jo bodo prodajale za domačo valuto državam, ki nimajo dovolj dolarjev na razpolago. Trgovina s pšenico pa se bo razvijala tudi na podlagi kompenzacije v zameno za surovine, ki jih Združene države uvažajo in na podlagi posebnih sporazumov.

CENENA SONČNA PEČ, KI SKUHA KOSILO V 16 MINUTAH

Na en kv. km nam Sonce pošlje 1 milijardo kWh energije na leto

Glavna ovira pri praktičnem izkoriščanju sončne energije je v tem, kako konservirati to energijo za dobo, ko so sončni žarki slabotni

O izkoriščanju sončne energije se je že mnogo pisalo in posebno važen postaja ta problem danes, ko so na ženevski konferenci atomskih strokovnjakov ugotovili, da gredo zaloge klasičnih goriv in izvorov energije proti koncu in da je ekonomsko uporabnih zalog jedrske sile na razpolago le za omejeno dobo. Kar se tiče izkoriščanja sončne energije si moramo biti na jasnem v sledečem: sončno energijo izkorišča človek že od vsega početka, saj je vse življenje na zemlji pogojeno od sočne energije. Se več! Tudi sedanji premog, nafta in zemeljski plin ni nič drugega kot vskladiščena sončna energija izpred milijonov let. Toda danes gre za praktično izkoriščanje tiste energije, ki nam jo sonce pošilja sedaj, to se pravi, gre za izkoriščanje neposredne energije sončnih žarkov ne pa po posredni poti, to je s pomočjo tako imenovane fotosinteze, ki posreduje sončno energijo človeku že tisočletja v obliki vse flore.

Po podatkih znanstvenih inštitutov pošilja Sonce na Zemljo neverjetne količine energije, od katere izkorišča Zemlja odnosno človek komaj eno tisočinko, dočim se vsa ostala energija izgubija brez haska. Po istih računih odda Sonce na Zemljo na vsak kvadratni meter letno okoli 1 kilovat sončne energije, površina enega kvadratnega kilometra torej dobi od Sonca na leto eno milijardo kilovatnih ur energije. To pomeni, da 35 kv. km površine sprejme na leto toliko energije, kolikor je proizvedejo vse italijanske hidrocentrale in termične centrale skupaj.

Če vzamemo v poštev dejstvo, da gredo zaloge goriv proti koncu in, da se s povečano civilizacijo zahteve po energiji večajo, potem ni nič čudnega, da so se posamezni vidni znanstveniki, lotili tega problema s precejšnjo resnostjo,

Kar se študija o izkoriščanju sončne energije tiče, so prav gotovo na prvem mestu ZDA, za njimi pride takoj SZ, nato Francija, Indija in Izrael, kjer se to vprašanje postavlja v mnogo resnejši obliki in se jemlje že kot življenjsko vprašanje.

S tem vprašanjem se ukvarjajo predvsem kemiki, fiziki in elektrotehniki, nič manj pa biologi in agronomi. Vsi se lotevajo istega vprašanja pa čeprav z različnih gledišč.

Da bi se delo na tem področju praktično izplačalo, nam zagotavljajo sledeči podatki: vsako sekundo se na Soncu spremeni 570 milijonov ton vodika v 566 milijonov ton helija. «Izguba» milijonov ton se pa razprši v vesoljstvo v obliki sončne energije, ki ustreza energiji 100 milijardam kilovatnih ur. Razumljivo je, da pride na Zemljo le neznaten del te energije, vendar je ta «neznaten» del še vedno ogromna količina energije, ki ustreza 180.000 milijardom kilovatnih ur energije.

Ze prej smo rekli, da priroda in človek izkoriščata komaj eno tisočinko energije, ki jo dobi Zemlja od Sonca, lahko pa bi jo izkoriščal mnogo več in sedaj se bomo pomudili za trenutek z napravami, s katerimi skuša človek neposredno «ujeti» to sončno energijo. Predvsem bomo tu omenili najbolj uspeli primer neposrednega izkoriščanja sončne nergije. Gre tu za znano indijsko sončno peč z aluminijastimi ogledali. Ta peč je v sicer majhnem obsegu doslej najbolj uspela realizacija neposrednega izkoriščanja sončne energije in je v Indiji že precej v uporabi. Peč stane komaj kakih 10.000 lir in more v 16 minutah skuhati kosilo za 5 oseb.

Druga naprava, na kateri se mnogo dela, je poseben parni kotel, ki ga segreva neposredna sončna toplota. Ta poizkus pa ni preveč posrečen, kajti brez raznih leč in ogledal je proces segrevanja odnosno skoncentriranja sončnih žarkov tako neznaten, da je nemogoče zbrati na majhni površini toliko energije, da bi bila uporabna v praktične namene. Največji uspeh na tem področju je dosegel francoski znanstvenik Trombe s svojimi znanimi sončnimi pečmi na Pirenejih, ki jih je pred kratkim tudi patentiral v ZDA. Njemu je uspelo, da v eni peči z zmagljivostjo 75 kilovatov proizvede temperaturo 3000 stopinj in da v eni uri v tej peči raztopi 100 kg železa. Tako topljenje je dobesedno brezplačno, le da so investicijski stroški za gradnjo peči zelo veliki.

Tretji primer izkoriščanja sončne energije imamo v ZDA, kjer Marija Telkes že več let dela na tem, da bi z neposredno sončno energijo segrevala svoje stanovanje. Marija Telkes ni nikak vizionar, pa čeprav dela vse življenje samo na tem. Marija Telkes je znanstvenica in kot taka direktor zavoda, ki se ukvarja s praktično uporabo sončne energije. Leta 1947 si je zgradila v Floridi hišo, ki jo segreva s sončno toploto. Tu se postavlja vprašanje, čemu segrevati stanovanje poleti, ko je itak že prevroče in kaj početi pozimi, ko so sončni žarki šibki. Gre torej za vprašanje, kako «konservirati» sončno toploto poleti, da bi jo lahko uporabili pozimi.

V ta namen ta znanstvenica uporablja natrijev sulfat, ki pri delovanju sončne toplote kristalizira in pri tem seveda izloča vodo. Ko pa se ohlaja, ponovno sprejema vodo in pri tem pride do fizikalno-kemičnega procesa, ki povzroča zvišanje temperature. Seveda pa je tu velika pomanjkljivost, da se tako «konservirana» toplota ohrani komaj kakih 10 dni. Zato se je ta znanstvenica lotila tudi drugih kemičnih procesov in pripomočkov, ki obetajo mnogo več kot doslej uporabljeni natrijev sulfat. Rockefellerjeva ustanova je letos podelila Mariji Telkes 100.000 dolarjev, ki naj jih uporabi v njenih proučevanjih na tem področju.

Ko smo omenjali poizkuse Marije Telkes, smo govorili o kemičnem sredstvu, ki naj «konservira» sončno energijo. Znanstveniki so prišli do zaključka, da je za sedaj edino v tem možnost ohranitve sončne energije tudi za ono dobo, ko sprejema Zemlja mnogo manj sončne energije zaradi oblačnosti ali pa v zimski dobi, saj traja prava sončna doba povprečno komaj 4 mesece na leto. Osnovna zamisel je torej v tem, kje in kako najti kemično snov, pri kateri bi pod vplivom sončne toplote prišlo do ustrezne kemične reakcije in ki bi pozneje v obratnem procesu sprejeto sončno toploto oddajala v obliki toplote ali energije. Kot že pojasnjeno je taka kemična snov tudi natrijev sulfat, vendar je natrijev sulfat za splošno rabo mnogo predrag in nima tistega dejstva, da bi «konserviral» toploto za dolgo dobo. Vsekakor je treba najti tu tako kemično snov, ki bo čim cenejša, ki jo bomo lahko pridobivali v velikih količinah, in ki bi imela lastnost, da sprejeto toploto obdrži dolgo časa.

Idealno rešitev pa bi vsekakor predstavljalo neposredno pretvarjanje sončne energije v električno energijo. Do sedaj je več naprav, s katerimi se to da doseči. To so fotoelektrične celice, razne fotokemične celice in podobno. Toda praktična uporaba teh naprav naleti na velike ovire zaradi tega, ker so zelo drage ali pa ker izkoriščajo le majhen odstotek (2 odstotka) sončne energije. Lansko leto pa so zgradili posebno sončno baterijo s tranzitorji, torej s kristali, ki jih radiotehniki uporabljajo namesto elektronskih žarnic in ki izkorišča že 13 odstotkov sončne energije. Seveda je tudi pri tem važno vprašanje cene te baterije

Vsekakor moramo pri vsem tem poudariti sledeče: Sonce nudi človeku poleg toplote in žarkov, ki s pomočjo fotosinteze omogočajo življenje na zemlji, še neverjetno količino energije, ki jo bo moral človek prej ali slej izkoriščati, da bo ciklus razvoja šel svojo pot, vendar se človek s tem vprašanjem zaradi sredstev, ki jih je imel doslej na razpolago, ni ukvarjal s tem s tisto intenzivnostjo, ki bi mu omogočila večje izkoriščanje te cenene energije, vendar vse kaže, da se je človek v zadnjih letih zaradi nuje lotil tega vprašanja z večjo vnemo in resnostjo in daje upati, da se bo v bodoče sončna energija izkoriščala dejansko v mnogo večjem obsegu in to ne le v znanstvene, ampak tudi v praktične namene.

Delegacija ruskih kmetov, ki je na obisku v ZDA, je obiskala tudi Sheridan v državi Wyoming, kjer živi okoli štiri tisoč Indijancev. Rusi in Indijanci so kmalu postali prijatelji, kar se vidi tudi na gornji sliki, kjer je najlepša Indijanka dala nekemu Rusu na glavo pokrivalo njihovega poglavarja Siouksa

PREJELI SMO

Zgodovina slovenskega pouka na koroških ljudskih šolah. Napisal Lojze Ude; izdala Zveza pedagoških društev LR Slovenije kot ponatis iz «Pedagoškega zbornika». Knjiga obsega 53 strani in kratko vsebino tudi v nemščini.

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

Kokain - blagoslov in strup

Ko so vdrli Spanci pod Pizarrom v državo Inkov, so videli, da lahko vzdrže Indijanci največje napore, ne da bi mislili na žejo, glad in utrujenost. Zvečili so liste koka-grma, ki so ga že zdavnaj gojili kot kulturno rastlino.

Pozneje je izdelal slavni nemški kemik Woehler iz listov koke kokain. To je strup, ki deluje na živčevje, omami možgane, hrbtni mozeg in živce. Če ga zaužijemo v manjših količinah, omami želodčno sluznico tako, da ne občutimo lakote. Strup prodre skozi želodčno sluznico v kri, ki ga zopet prenese v možgane. Kokain omami možgane, zato ne občutimo lakote, prav tako kakor tudi drugih neprijetnosti ne. V nas zavlada občutek ugodja.

Če kapnemo kokain na kožo ali v oko, omami kokain najfinejše živčne končiče, zdravnik lahko izvede operacijo, ne da bi bolnik čutil bolečine. Če prepojimo s kokainom kak debel živec, na primer živec, ki poteka od boka v bedro ali živec, ki leži pod ramo in vodi v roko, postane noga ali roka kar popolnoma brezčutna. Na žalost je kokain v večjih količinah tako zelo strupen — odpove lahko srce ali dihanje — da uporabljamo za omrtvičenje večjih telesnih delov le kokainska nadomestila. Potem ko so leta 1908 spoznali kemično strukturo kokaina, so sintetično zgradili celo vrsto sorodnih snovi, ki so manj strupene, vendar pa omamljajo z isto jakostjo kot kokain.

Med prvo svetovno vojno se je po svetu razpasla zloraba kokaina, tako imenovani kokainizem, kakor kuga. Da se je ta navada tako hitro razpasla, je vzrok v dejstvu, da je treba kokain le njuhati. Najprej nastopi vedra pijanost, podobna alkoholni, človeku se razveže jezik, prekipeva od prijateljskega razpoloženja, išče družbe, v kateri skuša kokainist pregovoriti neizkušenega k uživanju strupa. Kmalu se počuti nadčloveka, ki ga žene telesna in duševna moč do zamaknjenosti in blaženosti. Če pa opazujemo koakinista od zunaj, bomo opazili, da je njegova duševna sila le borna, prav nasprotna prepričanju kokainista. Je dolgovezen in vse stokrat ponavlja. Kokainist bo na primer rabil trinajst strani dolgo pismo, da bo zdravniku sporočil, da se je odločil za zdravljenje

Ko pride v zavod, se vzdušje spremeni. Prej prekipevajoč obraz kokainista, dobi prežeč izraz. Bolnik vidi osebne doživljaje kot strašno zmoto. Nedolžna dejanja se mu zdijo zločini, zaradi katerih ga zasleduje policija in ga na vse kriplje preganja. Zaloputnjena vrata so strel, čistilka morilka, bolnik postane proti namišljenemu zasledovalcu nasilen.

Čim več takih kokainskih pijanosti je bolnik doživel, tem bolj pogreza. Zmožen je zagrešiti zločin le zato, da bi se dokopal do kokaina. Zaradi stalnega nahoda, se bolniku vname nosna pregrada, ki počasi popolnoma razpade. Poleg tega bolnika zelo srbi, tako da misli, da ima v koži črve in žuželke. Te so tako imenovane «kokainske živalice», ki jih bolnik išče v koži s škarjicami in drugimi ostrimi predmeti.

Kokainisti v visokem stadiju so za življenje nesposobni in končajo večinoma v zavodih za duševne bolezni. Lahko jim sicer odvzamemo kokain naenkrat, ker se telo nanj ne privadi, ampak tako lahko kot se v bistvu zdi zdravljenje kokainistov, tako hitro pridejo zopet pod vpliv kokaina, ker gre pri tem za ljudi s slabotno voljo in značajem. Slabotne jih ne naredi kokain, bili so to že prej, predenj so pričeli uživati kokain in če bi ne bilo kokaina, bi kot čisti psihopati podlegli kaki drugi izkušnjavi.

O delu Slovenskega narodnega gledališča v jubilejni sezoni 1954-1955

2.

Kot deseta premiera se je morala pripraviti namesto Jurčičevega «Tugomera» Goldoni-Ruplova komedija v treh dejanjih «Primorske zdrahe». Režijo sta vodila Modest Sancin in Jože Babič, inscenacijo sta oskrbela Jože Cesar in ing. Viktor Molka. Prva predstava se je vršila v okviru gledališkega festivala v Ljubljani 14. junija 1955, v Križankah, na prostem. Po petih predstavah v Ljubljani je sledilo 9 predstav v Trstu na stadionu Prvi maj in dve v Standrežu pri Gorici.

O počitnicah, v predsezoni in na gostovanju je bilo, več ponovitev iger iz prejšnje sezone. Komedija F. Hugha Herberta «Vsakih sto let» se je uprizorila o počitnicah v Sežani, Komnu, Vipavi, Ajdovščini, Idriji, dvakrat v Tolminu, v Kobaridu, Plavjah in dvakrat v Sv. Križu. Komedija Normana Krasne «Draga Ruth» se je ponovila med sezono v Sv. Križu, na Opčinah in dvakrat v Doberdobu. Ivana Cankarja «Pohujšanje v dolini šentflorjanski» se je ponovilo dvakrat na festivalu v Celju.

Skupno število predstav v deseti sezoni je prekosilo vse prejšnje sezone; bilo jih je 170 (v deveti sezoni 120). Vršile so se na 29 krajih; tudi to število je višje kot v kateri koli prejšnji sezoni. V pasu A prejšnjega STO je bilo na 18 krajih 108 predstav, v pasu B na petih krajih 13 predstav, na Goriškem v Italiji na dveh krajih 7 predstav, v Jugoslaviji na 12 krajih 42 predstav. V bivšem pasu A so bili kraji v Trstu: Avditorij 21 predstav, Skedenj 15, oder v Ulici Montecchi 6, stadion Prvi maj 9. Ostali kraji v pasu A so bili: Kontovel 15 predstav, Nabrežina 9, Sv. Križ 17, Boršt 6, Plavje 2, Opčine 12. Kraja na Goriškem v Italiji sta bila: Doberdob 5, Standrež 2. Kraji v bivšem pasu B so bili: Koper 6 predstav, Skofije 2, Sv. Anton 3, Korte 1, Piran 1. Kraji v Jugoslaviji so bili: Sežana 3 predstave, Maribor 9, Ljubljana-Mestno gledališče 16, Ljubljana-Križanke 5, Celje 2, Komen 1, Vipava 1, Ajdovščina 1, Idrija 1, Tolmin 2, Kobarid 1.

Število gledalcev se je v primeri s povprečjem prejšnjih sezon nekoliko zvišalo.

Uprava gledališča se je tudi v tej sezoni večkrat potegovala za večje število predstav v Avditoriju, a ga ni mogla doseči, ker se daje ta dvorana na razpolago tudi mnogim drugim italijanskim in slovenskim organizacijam.

O GOSTOVANJIH

Zaradi prej omenjenih težkoč gostovanjski stiki z jugoslovanskimi gledališči niso mogli biti taki, kakršne si je uprava zamislila za jubilejno sezono. Številnejši so bili s Slovenijo. O počitnicah 1954 je obiskala skupina tržaških igralcev razne kraje goriškega okraja s komedijo «Vsakih sto let» iz devete sezone. V novembru in decembru 1954 je gledališče gostovalo v Sežani in Mariboru s Kreftovimi «Krajnskimi komedijanti», v januarju 1955 v ljubljanskem Mestnem gledališču z več predstavami igre «Sopotnika», v maju 1955 v celjskem gledališču ob priliki tamkajšnjega gledališkega festivala s Cankarjevim «Pohujšanjem v dolini šentflorjanski», v istem mesecu šestkrat s «Sopotnikoma» v Mariboru in istočasno s komedijo «Trije fantje in eno dekle» v ljubljanskem Mestnem gledališču. V juniju 1955 se je gledališče udeležilo gledališkega festivala v Ljubljani in gostovalo na prostem s «Primorskimi zdrahami». Ta gostovanja so pripomogla, da so se umetnostne in kulturne vezi med tržaško ustanovo in nekaterimi gledališči v Sloveniji razširile in utrdile. V enakem duhu se je bilo gostovanje umetniškega vodje Jožeta Babiča, ki je režiral Kreftovo «Veliko puntarijo» in Herbertovo «Vsakih sto let» v mariborskem Narodnem gledališču in v ljubljanskem Mestnem gledališču igro Clifta Odetsa «Srečni fant».

Manj je bilo v tej sezoni gledaliških gostovanj iz Slovenije na Tržaškem, čeprav so taka gostovanja med tržaškimi Slovenci zelo zaželena, da bi se bolje seznanili z napredujočo odrsko umetnostjo v Sloveniji. Mariborsko Narodno gledališče je prišlo v Trst 8. in 9. junija 1955 z dramo M. Andersona «Ivana iz Lorene», ki jo je igralo enkrat na Opčinah in dvakrat v Skednju. Poprej mu je bila obljubljena dvorana Avditorij, a to dvorano so nato prezgodaj zaprli. V Trstu sta gostovala dva režiserja ljubljanske Drame: Slavko Jan je režiral komedijo Bena Johnsona «Volpone», Viktor Molka pa je režiral in oskrbel inscenacijo za komedijo Williama Shakespeara «Ukročena trmoglavka». Tako so se poživili prejšnji plodni odnošaji med ljubljansko Dramo in tržaškim gledališčem.

POTEGOVANJE ZA STALNO DVORANO V MESTU

Tudi deseta sezona je pretekla brez stalne dvorane v mestu. Ta okolnost je znatno slabila dejavnost in razvoj gledališča.

Ob začetku sezone se je uprava v septembru 1954 obrnila na tedanjo Zavezniško vojaško upravo, da bi dosegla v Avditoriju zvišanje števila predstav in boljše pogoje za uprizarjanje iger. Ko se je nato 5. oktobra 1954 razglasil sporazum o razdelitvi Svobodnega tržaškega ozemlja, je uprava predložila novemu vodstvu dvorane Avditorij vlogo z dne 19. oktobra 1954, zahtevajoč v smislu Spomenice in Posebnega statuta pravico do uporabljanja Avditorija, dokler se ne zgradi Dom kulture z gledališko dvorano v Ulici Petronio. Zahtevala je vsake tri tedne v dveh zapovrstnih dneh po tri predstave na lastnem železnem odru. Nova italijanska uprava Avditorija (Ufficio Spettacolo), podrejena vladnemu generalnemu komisarju za Tržaško ozemlje, je prošnjo ugodno sprejela, a ni mogla dovoljevati uporabe dvorane v zaprošeni meri, temveč le za 21 predstav v vsej sezoni. Zaradi tega se druga, šesta in osma premiera niso mogle vršiti v Avditoriju, temveč v obrobni in premajhni dvorani v Skednju.

(Nadaljevanje sledi)

Andrej Budal

GORIŠKI IN BENEŠKI DNEVNIK

DVEURNA STAVKA DELAVCEV V PODJETJU «ARRIGONI»

Kljub novim naročilom delodajalci napovedujejo zmanjšanje števila zaposlenih in ukinitev obratovanja

To se dogaja v ladjedelnici CRDA, v predilnicah in v gradeškem podjetju «Arrigoni» - Delavci so primorani stavkati, da ohranijo svoje pravice

Goriško gospodarstvo je v zadnjem času zlasti prizadela suspenzija 1.400 delavcev v tržiških ladjedelnicah, zmanjšanje proizvodnje v predilnici v Ronkah ter poskus ukinitve obratovanja podjetja «Arrigoni» v Gradežu. Zaradi navedenih ukrepov je v vseh podjetjih prišlo do delavskih stavk, ki naj preprečijo veliko škodo našemu gospodarstvu.

V torek popoldne je bila dveurna stavka v tovarni za konserviranje rib «Arrigoni» v Gradežu, katere se je udeležila večina delavcev. Delavci so stopili v stavko zaradi odločitve tovarniškega ravnateljstva, naj se 200 sodov predelanih sardel spravi v tube v tovarni Sesto Fiorentino, čeprav imajo v tovarni «Arrigoni» v Gradežu stroje in nezaposlene delavce, ki bi naročilo lahko opravili.

Delavce je razburil ta korak predvsem zato, ker je ravnateljstvo vedno opravičevalo ukinitev obratovanja z domnevnimi visokimi potnimi stroški za prevoz blaga v Gradež. Tokrat se je izkazalo, da opravičila ravnateljstva o visokih prevoznih stroških blaga niti malo ne držijo, ker ni mogoče dokazati, da je prevoz blaga iz Trsta v Sesto Fiorentino cenejši, kot pa v Gradež.

Če k temu neutemeljenemu ravnanju dodamo ravnanje ravnateljstva tržiške ladjedelnice, ki je odpustilo 1.400 delavcev, čeprav nikoli po vojni ni imela ladjedelnica toliko naročil kot sedaj, potem je bolj kot jasno, da so vsi izgovori delodajalcev ničevi in da jim gre predvsem za to, da čim bolj prizadenejo delavce, ki ne zahtevajo nič drugega kot delo, dostojno plačilo in spoštovanje njihovih sindikalnih pravic.

Uspela stavka v tovarni «Arrigoni» je potrdila prav te zahteve.

VESTI IZ UKEV

Zaradi slabega vremena vedno manj turistov

Ni bilo dovolj, da smo imeli letos skrajno slabo vreme v juliju. Tudi avgust ga posnema, tako da že niti najstarejši ljudje ne pomnijo tako slabega poletja. Dež in hladno vreme sta mnogo ljudi odvrnila od letovanja in še tisti, ki pridejo, se naveličajo čakati na lepo vreme ter po kratkem bivanju odidejo domov.

Zato so zlasti v skrbeh tisti gospodarji, ki so si zadnja leta popravili in uredili hiše za sprejem tujcev ter si s tem napravili precej stroškov. V naši občini smo si v zadnjem času uredili posebno tujskoprometno društvo, ki ima namen skrbeti za olepšanje našega turističnega kraja in za njegovo čistočo. Celo vaškega pometača so najeli, da bi skrbel za čiščenje cest in poti v poletni sezoni.

Kar se pridelka tiče je bilo letos precej krme, vendar pa smo imeli težave s sušenjem sena in mnogo ga je dež pokvaril. Upamo, da bosta vsaj druga polovica avgusta in september prinesla malo več sonca in privabila več letoviščarjev.

PRITOŽBE STMAVERCEV

Občina naj čimprej popravi cesto!

O št.maverski poti smo že večkrat pisali; kljub temu se k njej zopet povračamo. Včeraj smo se razgovarjali z nekaterimi Stmaverci, ki so nam zopet potožili, da je njihova glavna pot pri šoli zelo slaba in za promet skoraj neuporabna. Slaba je pod šolo, nad šolo pa ni nič boljša. Cestišče je zelo razrito, njegov profil pa je bolj podoben profilu proda na Soči, kot pa povprečnemu cestišču. Ker ga goriška občina ne popravlja, je prišlo svoj čas do nesreče, pri kateri se je precej poškodoval neki kolesar. Zaradi previdnosti se sedaj kolesarji ne vozijo več na kolesih, ampak jih peljejo poleg sebe. Tudi če bi se hoteli z njimi peljati, bi se zaradi velikih kamnov ne mogli. Poleg tega vozijo na kolesih tudi koše z zelenjavo in sadjem v Gorico, ki jih ovirajo.

Prebivalstvo želi, da bi občina našla sredstva in pot končno popravila. Morda bi se bilo dobro poslužiti delovnega centra. Popravilo je nujno in zato ni treba čakati.

DEZURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Cristofoletti, Travnik 14 - tel. 29-72.

PODROBNOSTI O TRAGIČNI SMRTI ŽUPNIKA GERBICA

Na ovinku so se vrata vlaka odprla in nesrečno žrtev povlekla s hodnika

Pogreb danes iz Gabrij na nabrežinsko pokopališče

Vest o tragični nesreči, ki se je dogodila v torek popoldne na vlaku, ki iz Gorice pelje v Trst in pri kateri se je smrtno ponesrečil č. g. Anton Gerbic, župnik v Gabrijah, je takoj odjeknila po vsej okolici in hudo pretresla vsakogar, ki ga je poznal. Kakor smo že včeraj poročali, se je č. g. Gerbic popoldne odpeljal iz Gorice proti Rubijam. Ko je vlak prišel približno 80 metrov pred postajo, se je g. Gerbic naslonil na kljuko, ker pa je zaradi ovinka na kljuko tudi pritisnil, so se vrata hipoma odprla in ga potegnila s hodnika. Ker je imel v drugi roki usnjeno torbo, se ni mogel nikamor pravočasno zagrabiti. Nekaj trenutkov se je držal za kljuko, potem pa padel z vlaka na tla in z glavo udaril ob beton, v katerega so vzidani električni drogovi. Ko se je vlak ustavil, je postajenačelnik Maurizi skupaj z nekaterimi prostovoljci takoj odšel na kraj nesreče, kjer so našli č. g. Gerbica negibnega. Naložili so ga na nosilnico, obenem pa telefonirali goriškemu načelniku postaje, naj o nesreči obvesti Zeleni križ. Ponesrečenca so naložili na vojaški tovornik ter ga odpeljali proti Gorici. Med potjo je prihitel na pomoč avto Zelenega križa in odpeljal g. Gerbica v bolnišnico Brigata Pavia, kjer ga je že čakal primarij prof. Sussi. Kljub takojšnji operaciji ni bilo upanja v njen uspeh, kajti zlom lobanje z zelo občutno poškodbo možganov ni vlival kirurgom prevelikega upanja. In res, približno eno uro pozneje, ob 17.30, je župnik izdihnil.

C. g. Anton Gerbic se je pred 70 leti rodil v Stanjelu na Krasu; v duhovnika je bil posvečen 15. julija 1907, župnik v Gabrijah v sovodenjski občini pa je postal leta 1947.

Kmalu po njegovi smrti je prišel v bolnico škofijski kancler g. Klinec.

Pogreb bo danes ob 10. uri iz Gabrij. Najprej bo maša, nato pa bodo pokojnika odpeljali na nabrežinsko pokopališče.

Slabost na mostu

Rešilni avto Zelenega križa je včeraj zjutraj okrog 6.30 odpeljal v bolnišnico k Rdeči hiši 46-letnega Francesca Brascia s Trga sv. Antona št. 8 v Gorici. Brascia se je mudil ob bregu Soče pri mostu IX. avgusta ko je nenadoma začutil slabost. V bolnišnici so mu takoj nudili potrebno zdravniško pomoč.

V Doberdobu gradijo pošto

Gradnja doberdobske pošte počasi, toda vztrajno napreduje. Gradijo jo z delovnim centrom. Če bo vreme naklonjeno, bodo v najkrajšem času dogradili temelje. Govori se, da je prošnja za službeno moč na poštnem uradu napravila neka ženska iz Dola. Upamo, da ji bodo mesto nakazali, da bo v slovenskem kraju nameščena moč, ki obvlada oba jezika.

KINO

CORSO. 17.00: «Velika nadloga», v barvah, R. Newton.
VERDI. 17.00: «Kavalirji kraljice», v barvah, M. Berti.
CENTRALE. 17.00: «V džungli», v barvah, S. Stephen.
VITTORIA. 17.00: «Otok v asfaltu», J. Hawkins in E. Allan.
MODERNO. 17.00: «Zadnja pretnja», H. Bogart.
KINO NA ODPRTEM. 21.00: «Vrata skrivnosti», V. Johnson.

Kino na Opčinah

predvaja danes 18. t. m. ob 20. uri film:

„DVOBOJ NA SONCU"

Igralci: J. JONES, G. PECK, J. COTTEN
Film ljubezni, nasilja in sovraštva!

Mladini prepovedan vstop!

ŠPORTNI DNEVNIK

ZA POKAL PREDSEDNIKA REPUBLIKE V PALERMU

Lokomotiva (Zagreb) in Železničar (Maribor) zmagovalca na odbojkarskem turnirju

V Palermu je bil letos že četrtič mednarodni odbojkarski turnir za pokal predsednika republike. Ta turnir postaja vsako leto bolj pomemben. Letos je na turnirju zmagala zagrebška Lokomotiva med ženskami pa ekipa mariborskega Železničarja. Zmaga je pač pripadla res najboljšima ekipama, vsekakor pa se je dobro izkazalo moštvo Atletica Sestese, ki je uspelo v prvi tekmi z Lokomotivo iztrgati dva seta.

Rezultati: Diabolique (Tunis) - Reprezentanca Palerma 3:1, Lokomotiva - Sestese 3:2, Sestese - Diabolique 3:2, Lokomotiva - Palermo 3:2, finale: Lokomotiva - Sestese 3:0, Diabolique - Palermo 3:1.

Ženske: Železničar - Audax Modena 2:0, Boomerang Amsterdam - Reprezentanca Palerma 2:1, Železničar - Palermo 2:0, Boomerang - Audax 2:1, finale: Železničar - Boomerang 2:1, Audax - Palermo 2:0.

* * *

V Rosetu je bil v preteklih dneh košarkarski turnir; prve tekme so se končale tako: CUS Bari - Benelli (Pesaro) 54:44, Gira - Cama 74:57, Roma - Rosetana 68:57.

Rezultati drugega dne: Roma - Cama 73-48, Gira - CUS Bari 57:28, Rosetana - Benelli 68:63.

Rezultati naslednjih dni: Cama - CUS Bari 76:72, Roma - Benelli 79:53, Roma - CUS Bari 73:47, Cama - Rosetana 48:45, Gira - Benelli 72:65, Cama - Benelli 76:71, Rosetana - CUS Bari 69:54, Gira - Roma 39:31. Gira si je že petič osvojila pokal tega turnirja. Zmagala je v vseh petih tekmah in si pridobila 10 točk, Roma 8, Cama 6, Rosetana 4, CUS Bari 2, Benelli 0.

Jugoslovanke najboljše v Cariqradu

Na Balkanskih lahkoatletskih igrah so izven konkurence nastopile tudi nekatere atletinje. Zmagale so povsod jugoslovanke. Rezultati:

Daljina: Stamejčič (J) 5,48, Agri (G) 4,93, Regu (G) 4,71, 100 m: Stamejčič (J) 12,8, Babović (J) 12,8, disk: Matej (J) 41,40, Elnia (G) 37,10, Kotlušek (J) 35,79, kopje: Kaluševič (J) 41,10, 800 m: Slamnik (J) 2:16,7, Stefanović (J) 2:18,0, krogla: Usenik (J) 13,75, Kotlušek (J) 13,54, Leri (G) 12,40.

Jugoslavija, ki je na Balkanskih igrah dosegla prvo mesto, je dobila 169 točk, Turčija, 126 in Grčija 121. Pred vojno so bili vedno Grki prvi.

* * *

MILAN, 17. — Giorgio Oberweger, tehnični komisar za italijansko žensko lahkoatletsko reprezentanco, ki bo 21. in 22. t. m. nastopila v Budimpešti proti madžarski reprezentanci, je pred odhodom z letalom objavil majhno spremembo v sestavi. Tako Musso ne bo nastopila v skoku v daljino, da ji to ne bi škodovalo pri drugih nastopih, in jo bo zamenjala rezerva Mattana.

Triestina-Marzotto 5:2

Zadnjo soboto je bila v Valdagnu prvenstvena tekma v hokeju na kotalkah med Marzottom in Triestino. Pred nedavnim sta moštvi sicer že odigrala med seboj tekmo, vendar pa je bila le prijateljska, ker ni bilo določenega sodnika. Kakor v prijateljski je tudi v današnji prvenstveni tekmi zmagala Triestina. V prvi tretjini so sicer domači vodili z 1:0, toda Trzačani so v drugi tretjini dosegli 3:0 in v zadnji 2:1, tako da je končni rezultat 5:2 za Triestino. S tem je Triestina dosegla v lestvici moštvo Amatori Modena; obojni imajo po 17 točk, vendar je razmerje golov pri Modeni (60:32) nekoliko boljse kot pri Triestini (54:29).

Ni pa bilo ponovne tekme med Pirellijem in Monzo; prvo tekmo je namreč sodnik prekinil zaradi neredov.

ŠAHOVSKE VESTI

Skoraj sami remiji v I. kolu medconskega turnirja v Goeteborgu

Po otvoritvi medconskega šahovskega turnirja je najprej svetovni prvak Botvinik odigral simultanko proti 27 izbranim domačim šahistom. Po tri in polurnem igranju je Botvinik dobil 23 partij, v štirih pa je remiziral.

V turnirskem odboru turnirja so Rus Bondarevski, Čeh Šajtar, Belgijec O'Kelly in Madžar Barcza. To je eden največjih dosedanjih medconskih turnirjev, na katerem bo 9 prvoplasiranih dobilo pravico sodelovanja na turnirju kandidatov za svetovno prvenstvo.

Prvo kolo ni prineslo posebnih presenečenj, razen tega pa je potekalo pravzaprav v znamenju remijev.

Keres - Donner prek. v boljši situaciji za Keresa; Spaski - Szabo remi; Geller - Sliva prek. v boljšem položaju za Gellerja; Ilivicki - Unzicker 1:0; Bronstein - Stahlberg odloženo zaradi bolezni Stahlberga; Pachman - Filip remi; Rabar - Fuderer remi; Medina - Guimard 1:0; Bisguier - Najdorf prek. v boljšem položaju za Najdorfa; Panno - Pilnik remi. Petrosjan je bil prost.

Ko človek gleda ta imena, se mu kar čudno in neverjetno zdi; med temi igralci ni Jugoslovana Ivkova, ki je na dveh zaporednih mednarodnih turnirjih v Južni Ameriki skoraj vse te igralce pustil za seboj; nekatere kar na oben turnirjih. Tako se lahko spomnimo z omenjenih turnirjev imen Pachmana, Guimarda, Bisguierja, Najdorfa, Panna in Pilnika.

Drugi poraz Vukovićeve

V IX. kolu jugoslovanskega ženskega državnega prvenstva v šahu so bili sledeči rezultati: Vinceljak - Dvoršak remi, Radenkovič - Arih 1:0, Balaban - Vukovič 1:0, Lukinec - Ivnik remi, Timofejeva - Osterc 0:1.

Presenečenje tega kola je zmaga Balabanove nad vodečo Vukovičevo in Osterčeve nad večkratno državno prvakinjo Timofejevo.

Stanje po IX. kolu: Vukovič 7, Radenkovič 6,5, Osterc, Timofejeva, Balaban, Vinceljakova 5,5, Dvoršak, Stadler 5, Arih, Lukinec 2,5, Ivnik 2, Lazič 1 točka.

Aljehinu bodo postavili spomenik

Na kongresu FIDE so med drugim skelnili, da bo na turnirju kandidatov za prihodnje leto sodelovalo devet prvoplasiranih z medconskega turnirja v Goeteborgu. Neposredno pravico sodelovanja na turnirju kandidatov ima edinole zmagovalec lanskega turnirja kandidatov v Schafhausnu ruski velemojster Smislov. Turnir bo dvokrožen.

Kongres je nadalje odločil, da bo na turnirju kandidatov leta 1959 vsega sedem udeležencev, ki bodo igrali med seboj po štiri partije. Število igralcev iz ene države sme biti največ 4. Z medconskega turnirja bo na prihodnje turnirje kandidatov pripuščenih pet prvoplasiranih udeležencev.

Kongres je soglasno sklenil, da bo 25. marca prihodnjega leta na grobu bivšega svetovnega prvaka Aljehina v Lisboni slovesna komemoracija v počastitev desetletnice njegove smrti. Iz sredsev, ki jih bodo prispevale vse nacionalne šahovske federacije, bodo postavili Aljehinu spomenik, bodisi na Portugalskem ali v Parizu (kjer je živel pred svetovno vojno), ali pa v Sovjetski zvezi, o čemer pa bo odločala njegova žena.

PRED SVETOVNIM KOLESARSKIM PRVENSTVOM

V nedeljo zmagal Monti

Določena je italijanska reprezentanca, pa tudi druge države so že prijavile svoje reprezentante

Na krožni progi pri Frascatiju, ki je izbrana za svetovno prvenstvo v cestni dirki, so bile dirke, ki naj bi pokazale, koga naj tehnični komisar izbere v reprezentanco. Obenem so italijanskim dirkačem dobro služile kot trening, saj so se spoznali s progo, na kateri bodo tekmovali.

Med profesionalci je zmagal Monti, ki je tu doma in se na tej progi počuti kot riba v vodi.

Dirkali pa so tudi amaterji in med temi je zmagal Ranucci pred Emiliozijem, Brunijem, Ceppijem itd.

Na podlagi rezultatov teh dirk so že bile sestavljene reprezentance za svetovno prvenstvo, ki bo 27. in 28. avgusta.

Tehnični komisar Alfredo Binda je predlagal Športni tehnični komisiji italijanske kolesarske zveze sledeče dirkače, ki jih je potem ta prijavila kot reprezentante za tekmovanje za svetovno prvenstvo na cestni dirki:

Profesionalci:

1. Magni Fiorenzo (prvak Italije)
2. Albani Giorgio
3. Coletto Agostino
4. Coppi Fausto
5. Defilippis Nino
6. Fornara Pasquale
7. Monti Bruno
8. Nencini Gastone
9. Moser Aldo
10. Fabbri Nello
11. Dall'Agata Gilberto
12. Sartini Lido

Prvih osem in še Moser in Fabbri, ki sta rezervi, mora priti na skupni terning 24. avgusta, medtem ko morata biti naslednja dva pripravljena, da ju eventualno pokličejo. Po 22. avgustu ti dirkači ne smejo nastopiti na nobeni dirki ne v Italiji ne v inozemstvu.

Ta reprezentanca pa se bo morala že nekoliko spremeniti, ker je Albani padel in si zlomil ključnico. Najbrž bo njegovo mesto prevzel Moser. Sicer pa Albani še upa, da se bo pravočasno pozdravil.

Na predlog Proiettija pa so bili vpisani še sledeči amaterji:

1. Bruni Dino
2. Chiodini Pietro
3. Emiliozzi Alberto
4. Fallarini Giuseppe
5. Godio Giorgio
6. Grassi Lino
7. Ranucci Sante
8. Tommasin Fiorenzo
9. Ceppi Giancarlo
10. Cestari Aurelio
11. Ronchini Diego
12. Zamboni Adriano

Prvih osem bo nadaljevalo skupni trening, drugi pa morajo biti v pripravljenosti.

* * *

BELFORT, 17. — Na kolesarskem kriteriju Belforta je zmagal Bauvin s 56 točkami pred Pobletom 49,5, Hassenforderjem 47, Coppijem 45, Darrigadom, Anquetilom, L. Bobetom, Kublerjem.

Avstralci in Američani za Davisov pokal

Kapetana avstralske in ameriške reprezentance za finale Davisovega pokala sta že določila igralce, čeprav še nista povedala, kateri igralci bodo nastopili v singlih in kateri v doublu.

Avstralci: Rosewall, Hoad, Hartwig, Fraser, Verjetno bo do Avstralci igrali proti Američanom v enakih postavah kot proti Italijanom.

Američani: Trabert, Seixas, Richardson, Shea. Zdi se, da bosta Trabert in Seixas igrala v singlih in v doublu.

* * *

V Ljubljani je nogometno moštvo «Demir sport» iz Cprigrada premagalo domače «Ljubljano» 4:2 (1:2). «Ljubljana» je v prvem polčasu igrala dobro, nakar je v drugem delu igre znatno popustila. Za domačine sta dosegla gole Razbornik in Marjanović.

Rokometaši mariborskega Branika so na svojem igrišču premagali nemško ekipo TSV Gunzenhausen s 16:12 (9:4).

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT

Delponte Pietro S. r. l.
Trst
VIA R. TIMEUS 12 - Telefon 90-279

VELIKA IZBIRA POPOLNIH SIVANK IN KVAČK ZA NABIRANJE ZANK — STROJI ZNAMKE «VITOS» IN STROJI DRUGIH ZNAMK ZA NABIRANJE ZANK — SIVALNI STROJI ZA DRUZINO, OBRTNISKI STROJI IN INDUSTRIJSKI STROJI ZNAMKE «PFAFF» IN STROJI DRUGIH ZNANIH ZNAMK — SIVANKE, PRITIKLINE IN NADOMESTNI DELI — TKALNI STROJI ZA PLETENINE — SIVANKE IN PRITIKLINE ZA TE STROJE

ZELO UGODNE CENE

V BAZENIH IN V MORJU...

Japonci premagali Američane tudi v drugem (neslužbenem) dvoboju

Japonci so zmagali tudi v drugem, sicer ne službenem, plavalnem dvoboju z Američani. Dvoboj je bil v 50-metrskem bazenu v Osaki, kjer so prvi dan tekmovanja Japonci postavili svetovni rekord na 4x100 m mešano. Koga in Patterson sta še enkrat plavala v enakem času, čeprav je sodnik prisodil prvo mesto Japoncu. Wiggins je na 100 m metuljček dosegel najboljši ameriški čas v velikem bazenu, pa tudi najboljši čas na svetu za Tumpekom, ki ima rekord z 1:02,7.

Rezultati:

100 m prosto: 1. Koga (J.) 57"; 2. Patterson (ZDA) 57"; 3. Tani (J.) 57"5; 4. Suzuki (J.) 57"6; 5. Gideonse (ZDA) 58"4; 6. McIntyre (ZDA) 58"5.

400 m: 1. Shoji (J.) 4'36"4; 2. Konno (ZDA) 4'36"8 Prehodi: Shoji 1'4"4, 2'14"4, 3. 26"8, 4'36"4; Konno 1'4", 2'14"3, 3'27"3; 4'36"8.

100 m hrbtno: 1. McKinney (ZDA) 1'5"4; 2. Oyakawa (ZDA) 1'6"; 3. Hase (J.) 1'6"7; 4. Wiggins ZDA) 1'7"5; 5. Kurosa (J.) 1'8"2.

100 m metuljček: 1. Wiggins (ZDA) 1'2"7; 2. Ishimoto (J.) 1'4"4; 3. Nagasawa (J.) 1'6"; 4. Harrison (ZDA) 1'6"2; 5. Yorzik (ZDA) 1'6"4.

200 m prsno: 1. Furukawa (J.) 2'35"3; 2. Gomazuru (J) 2'37"6; 3. Kimura (J.) 2'43"3; 4. Mattson (ZDA) 2'46"; 5. Hardin (ZDA) 2'46"6; 6. McIntyre (ZDA) 2'51"4.

4x200 m: 1. Japonska (Suzuki 2'7"7, Tani 2'7"2, Koga 2' 10"6, Shoji 2'10") 8'34"8; 2 ZDA (Harrison 2'9"8, Woolsey 2'10"5, Yorzik 2'11"7, Konno 2' 8") 8'40".

* * *

Danska plavalka, 19-letna Lipzie Christensen, je danes preplavala ožino Veliki Belt (25 km) v 11 urah. To je že tretja danska plavalka, ki je preplavala to ožino. Christensen se je morala boriti z močnimi nasprotnimi tokovi.

Pred 1000 geldalci je boksarska reprezentanca Ankare izgubila v Pančevu dvoboj z domačim Dinamom z rezultatom 9:11.

TORINO, 13. — Torino in Inter sta se sporazumela, da bo v prihodnji sezoni igral branilec Padulazzi v vrstah Torina.

ARHON

Nova precizna švicarska ura

- Nemirika iz berilija
- Pero Niverox
- 17 rubinov
- Zaščitena proti udarcem antimagnetična
- Jeklen okrov.

Izredna prodajna cena **5.500** lir

Izključno zastopništvo:

LA CLESSIDRA

Zaloga ur: Longer, Aureole, Lanco, Moeris, Lemania, Xaros
Via C. Battisti, 14 - Tel. 36231

Vladimir Bartol: **MLADOST PRI SVETEM IVANU** (Druga knjiga)

TEŽKA JE POT DO UČENOSTI

56. Tretje poglavje: INTERMEZZO NA GORENJSKEM - DVAKRAT Z GRMEKOVIMI NA POČITNICAH V RIBNEM PRI BLEDU

Ob cesti smo si nabrali kamenja in ga zložili vsak v svoj kupček. Povedati moram, da sem se bil v Ribnem, kjer ni bilo mame, ki je bila slehernemu udejstvovanju, ki je količkaj dišalo po mulariji, kaj hitro in še kar dobro naučil lučati kamenje. Tekmovanje s pobi je to mojo spretnost še stopnjevalo, tako da so me vaški fantiči sedaj počastili s tem, da so me vzeli s seboj na skupen napad na sršene.

Ko smo prejeli točna navodila, kako se nam je ravnati, je dal fant, ki je bil med vsemi najbolj izkušen, znak za napad. Prvi kamen je zažvizgal proti drevesu s sršenjim gnezdom, toda bili smo tako daleč, da ni dosegel niti drevesa. Pomaknili smo se za kakih deset korakov naprej in se založili s kamenjem.

Zdaj je začel letati kamen za kamnom proti gnezdu. Prvi je že udaril v bližnjo vejo, tako da se je listje potreslo. Vrgli smo se na tla, toda naš vodič nas je kmalu pomiril, da se sršeni še niso zavedli napada.

Ta in oni se je pomaknil še za nekaj korakov naprej. In naenkrat je prišel poln zadetek. Videl sem še, kako se je velika okrogla buca zamajala in se je okrog nje naredila nekakšna gosta megla.

«Na tla! Doli! Na tla!» je padlo povelje.

Ne vem, ali sem se sam tako hitro zravnal z zemljo, ali me je bil kdo od vaških fantičev s silo potegnil na tla. Popolnoma prilepljen ob tla sem si pokril, sledeč navodilom, glavo z rokama, medtem ko mi je obraz tičal v travi.

Naenkrat zaslišim nad glavo nekak kovinasti zven. Nekaj je švisnilo nad mano, zvonko brenčeč, in se spet izgubilo naprej. Nato je spet pribrenčalo, brenčanje se je stopnjevalo, kakor da bi letela jata kovinastih ptičev nad glavo. Čulo se je, kako so sršeni krožili okrog naših glav in iskali povzročitelje napada na svoje domovanje. Brenčanje je zvenelo obenem tenko in globoko. Pridrževal sem dih in čeprav je v meni vse trepetalo, se vendarle nisem zganil. Strah me je silil, da bi poskočil na noge in se spustil v tek. Toda izkušnje z osami in čebelami so mi povedale, da so žuželkina krila hitrejša od človeških nog.

Nekdo je vprašal, ko je brenčanje za trenutek prenehalo, če je že nevarnost minila in če nam je že vstati. Naš vodič je ostro, a vendar prestrašeno zamrmral: «Ne ganite se. Sršeni bodo vsak čas spet nad nami.»

Tako se je tudi zgodilo. Spet sem zaslišal nad sabo isti kovinasti zven, spet so grozeče zabrenčali nad nami razdraženi sršeni. Krožili in krožili so nad nami in nas iskali. Toda od nas se nihče ni premaknil. Kmalu je kovinasto zvenenje ponehalo, sem pa tja je priletel nad nas še kak posameznik, nato je tudi njegovo brenčanje izzvenelo v daljavi.

Pokukal sem izpod rok od strani na pajdaše. Naš vodič je bil dvignil glavo in ostro motril proti drevesu s sršenjim gnezdom. Za njim smo dvignili glave tudi mi. Prisluškovali smo v zrak, toda brenčanja ni bilo več slišati. Okrog sršenjega gnezda je bila še vedno videti megla, znamenje, da so sršeni še zmeraj razdraženi krožili okrog njega. Toda nad nas jih ni bilo več.

Vodič je zaklical: «Pobje, zdaj pa vsi v dir in na vse strani proti cesti!»

Poskočili smo na noge in se pognali v tek tako dolgo, da smo se čutili na varnem. Eden izmed fantičev se je vrgel med tekom na tla in ko je prišel za nami, je trdil, da so pribrenčali za njim sršeni. Lahko da so, lahko pa je bil le strah, ki mu je še vedno zvenel v ušesih, da je slišal njihovo brenčanje. Vsekakor ni bil nihče izmed nas opikan.

Kakih trideset let pozneje sem doživel podoben dogodek. Bilo je šestega aprila 1941. leta, ko sem bil kot rezervist v Bosanskem Brodu pri letalski bazi. Na Zapadu je že več ko leto dni divjala vojna in vsi smo takrat prerokovali, da bodo tudi nas vsak čas zajeli njeni plameni.

Kakor po navadi smo tudi tisto jutro vstali že navsezgodaj. Bilo je lepo jasno jutro, bili smo ravno pri zajtrku, ko nas je nenadoma prišel nekdo od zunaj opozorit, da se sliši od daleč bližajoče se brenčanje večjega števila letal. Bolj radovedni kakor vznemirjeni smo pohiteli na prosto, kjer smo zaslišali bližajoče se težko kovinasto brnenje, in naenkrat zagledali, kako se nam je s severa začela bliskovito približevati jata neznanih avionov.

«To so štuka!» je nekdo zaklical. Vendar ni še nihče hotel verjeti v resničen napad. Avioni so z nezaslišano naglico nekajkrat zakrožili okrog letališča, nato se je s prvega, drugega, tretjega izmed njih usula vrsta cigaram podobnih predmetov.

«Bombe! Doli! Na tla!» se je zaslišal krik od vseh strani. Nekateri so se pometali kar sredi pšte na tla, drugi, ki so bili bolj ob robu, so se naglo spustili v globok jarek, skozi katerega se je cedil potoček. Jaz sem tekel poprek čez pšto in nisem takoj razumel mahanja tistih, ki so mi z roko kazali, naj se vržem doli.

Tedaj je ostro in tenko zabrenčalo tik za mano nad mojo glavo. Pred seboj sem videl, kako so z vseh strani brizgnili v zrak jezički prahu, kamor so zadevale strojnične krogle. Vrgel sem se na tla in se tako dolgo kobalil naprej po pšti, da sem prišel na rob jarka, v katerega sem se nato zavalil.

Napadi so se ponavljali dan za dnem, uro za uro, četrtinko ure za četrtinko, ko smo se eni peš, drugi na kamionih umikali proti Sarajevu. Komaj smo zaslišali nad sabo kovinasto brenčanje, smo, kjer koli nas je zateklo sredi Bosne, poskakali s kamionov in se prilepili ob cestne jarke ali ob kar koli, kar nam je nudilo priliko za zaščito. Komaj je obstreljevanje prenehalo in se je brenčanje oddaljilo, smo spet poskakali v naša vozila in nadaljevali svoj žalostni umik.

Ob enem od takih napadov sem se naenkrat vprašal: «Ampak to je vendar tako, kot da bi bil to že nekoč doživel.» Ali je bil to primer tistega pojava, ki mu pravijo francoski psihologi «le phénomen du deja vu»?*) Letalskega brenčanja sem bil sicer vajen iz vojaške službe. Toda tisto, kar se mi je zdelo, da sem bil že nekoč doživel, je bilo prav to metanje na tla ob kovinastem brenčanju in skakanje na noge ter pobeg v divjem diru ko se je to brenčanje spet izgubilo, česar iz vojaške službe nisem mogel poznati.

Letalske napade smo doživeli tudi med prvo svetovno vojno v Trstu. Toda tu smo se poskrili, če so nas iznenadili sredi poti proti šoli, v veže in od tam prežali na drobce protiavionskih izstrelkov, ki so tedaj postali naša nova hobirateljska strast.

Torej je bila zavest, da sem podobno kovinasto brenčanje nekoč že slišal in se pred njim vrgel na tla, resnična «dejà vu», nekakšen duhovni privid bodočega doživetja, nekakšno preroško videnje? Občutek, da sem nekaj podobnega že nekoč doživel, je bil v meni tako močan, da sem bil naravnost vznemirjeno presenečen. Veliko pozneje, ko sem že zbiral material za te spomine, me je naenkrat preblisnilo spoznanje: v istem položaju si bil in isti občutek si imel takrat na Gorenjskem, ko so nad tabo brenčali sršeni in te iskali, kot pozneje v Bosni, ko so tebe in tvoje vojne tovariše iskali in bombardirali nemški avioni.

*) «Le phénomen du deja», temu bi se reklo po naše «pojav, da si nekaj že videl (doživel)», čeprav si na dotično tedaj morda prvič naletel.

(Nadaljevanje sledi)